

การออกแบบเครื่องนุ่งห่มเพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง
กรณีศึกษา ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี

จรัสพิมพ์ วังเย็น

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2554
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Clothes Design for Local Product Style Development
Case study : Pha Chok Thai – Yuan Ratchaburi province

JARATPIM WANGYEN

This Report is Funded by Rajamangala University of Technology of
Technology Phra Nakhon, Faculty of Industrial Textiles and Fashion Design

Year 2011

ชื่อเรื่อง : การออกแบบเครื่องนุ่งห่มเพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง
กรณีศึกษา ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัย : จรัสพิมพ์ วังเย็น
สาขาวิชาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
พ.ศ. : 2554

บทคัดย่อ

การออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมืองกรณีศึกษาผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตจากผ้าไทยพื้นเมือง และเพื่อการพัฒนาในรูปแบบเครื่องนุ่งห่มจากผ้าจกไทยวนจังหวัดราชบุรี โดยมุ่งประเด็นของการพัฒนา รูปแบบสินค้าพื้นเมืองและส่งเสริมแนวคิดในการพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี มีการพัฒนา รูปแบบของลวดลายผ้าตาม วัตถุประสงค์ความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค โดยมีแนวคิดในการทอผ้าแบบวิถีดั้งเดิมร่วมกับการผลิตเพื่อ การค้าเพื่อสนองต่อระบบตลาดที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามกรอบแนวคิดในการพัฒนาชุมชน การทอผ้าจกไทยวนสามารถจำแนกวิธีการทอผ้าได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง การทอผ้าเพื่อ การสืบทอดภูมิปัญญา ประเด็นที่สอง การทอผ้าจกเพื่อการค้า ซึ่งทั้งสองประเด็นสามารถจำแนก ลักษณะของผ้าได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. ผ้าชิ้นตีนจก 2. ผ้าชิ้นตา 3. ผ้าพื้น 4. ผ้าอื่น ๆ ซึ่งจะมี ลักษณะการทอที่ประยุกต์รูปแบบตามแนวความคิดของผู้ทอที่สร้างสรรค์ขึ้น จากประสบการณ์ โดยผ้าทั้ง 4 กลุ่มจะมีลวดลายที่บ่งบอกถึงการนำวิถีแนวคิดแบบดั้งเดิมผสมผสานกับแนวคิดร่วม สมัยซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. ลวดลายแบบดั้งเดิม 2. ลวดลายแบบประยุกต์

ผู้ศึกษาจึงนำผ้าในกลุ่มของชิ้นตามาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย เนื่องจากผ้าใน กลุ่มนี้มีลักษณะลวดลายที่กระจายตัวเต็มผืนผ้า เพราะมีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการ ออกแบบเสื้อผ้ามากที่สุด เนื่องจากลวดลายมีขนาดเล็กและมีการใช้สีสันทันทีหลากหลาย อีกทั้ง ราคายังมีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ นำมาออกแบบเครื่องแต่งกาย สำหรับกลุ่มวัยทำงานโดยอายุระหว่าง 25 - 40 ปี โดยมีการนำผลการวิเคราะห์ทัศนคติที่มีต่อ การเลือกใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองผ้ามาใช้ร่วมกับการออกแบบเสื้อผ้าจำนวน 6 ชุด

มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และใช้ผ้าที่มีราคาเหมาะสมกับการนำมาแปรรูปเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป

Title : Clothes Design for Local Product Style Development
 Case study : Pha Chok Thai – Yuan Ratchaburi province

Researchers : Miss Jaratpim Wangyen
 Fashion and Textile Design Department Faculty of Industry Textile and
 Fashion Design RMUTP

Year : 2011

Abstract

Clothes design for local Product Style Development Case study : Pha Chok Thai – Yuan Ratchaburi province, there is important objective in the education studies the production of Pha Chok Thai – Yuan Ratchaburi province to style analyze Clothes Design for Local Product Style Development . The focus of the development of local products and encourage the idea development from garment of Pha Chok Thai – Yuan Ratchaburi province

The study result meets that of Pha Chok Thai – Yuan Ratchaburi province , there is format development of cloth design follows requirement way of consumer group , by have the idea in cloth weaving original way cooperates the production for the business for responds to build market system where happens from the development follows idea frame in the community development , cloth Thai weaving has whirled can separate weaving way 2 the point, for example the point is first , weaving for inheriting wisdom, the point is second , weaving for the business , which , bilateral the point can separate the character has of the fabric 4 the group , for example , 1 pha sin tin chok 2. pha sin Ta 3. the cloth no motif 4. the cloth of other designs , will have weaving applied format character follows the idea of Weavers that create to go up , from the experience , by 4 both of group cloths have will the design that implies way idea lead original integrate with contemporary idea which , can summarize get 2 the group , for example , 1. the original pattern 2. the applicability pattern.

Study then lead the cloth in the group of sin ta comes to use in designing clothes, because of the cloth in this group has design character that splits full the clothes , there is the suitability in the bringing uses in designing clothes most and the design has small-sized and have using color various , moreover , the price still have the suitability in the bringing develops products format , bring design the clothes for the age group works by age between 25 - 40 year , by have analysis result attitude lead that have to build the filtration uses readymade clothes from the cloth weaves cloth natives comes to use cooperate designing clothes 6 group amounts , emphasize format development are appropriate the target group , and use valuable cloth is appropriate the bringing processes to garment clothes.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษารออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมืองกรณีศึกษา
ผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี จะไม่ประสบผลสำเร็จหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณรายได้
ประจำปี 2554 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
และที่สำคัญคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูวพัทธ์ เอกตาแสง คณบดีคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบ
แฟชั่นในการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ผ่านการสร้างสรรคงานวิจัย และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภาพวรรณ ยูเหล็ก รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุน
ทำให้เกิดงานวิจัย และขอขอบคุณงานวิจัยที่อำนวยความสะดวกในการจัดทำจนทำให้งานวิจัยมีความ
สมบูรณ์ และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรไทยวน จำกัด ในการให้ข้อมูลที่สำคัญในการวิจัย

จรัสพิมพ์ วังเย็น

กันยายน 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
นิยามศัพท์.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี.....	7
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย.....	22
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มแฟชั่น.....	31
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสินค้าแฟชั่น.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
การนำเสนอผลของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ลักษณะของผ้าจากไทย.....	50
การวิเคราะห์ทัศนคติที่มีต่อการเลือกใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองผ้า..	55
รูปแบบเครื่องนุ่งห่มโดยใช้ผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี.....	60
บทที่ 5	
สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอเชิงทฤษฎีจากการวิจัย.....	73
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	73
ความสำคัญของการวิจัย.....	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	73
เครื่องมือในการวิจัย.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	76
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก	
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม	55-56
2	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง โดยรวม	57
3	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้า สำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองโดยรวม	58
4	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้า สำเร็จรูปจาก ผ้าทอโดยรวม	59

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ลายหน้าหมอน	17
2	ลายดอกเซีย	17
3	ลายกาบ	18
4	ลายกาบดอกแก้ว	18
5	ลายโค้งแก้ง	19
6	ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย	19
7	ลายกาบซ้อนหัก	20
8	ลายหักนกคู่	20
9	แสดงผ้าจกไทยวนที่ถูกวางจำหน่าย	50
10	แสดงลายนกหักคู่ ซึ่งเป็นลายหลักของผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี	52
11	แสดงลักษณะผ้าชิ้นตาที่มีการประยุกต์ลวดลาย	53
12	แสดงการจกลวดลายด้วยเส้นไหมบนผ้าฝ้าย	54
13	แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 1	61
14	แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 1	62
15	แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 2	63
16	แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 2	64
17	แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 3	65
18	แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 3	66
19	แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 4	67
20	แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 4	68
21	แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 5	69
22	แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 5	70
23	แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 6	71
24	แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 6	72

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ผ้าทอพื้นบ้าน ศาสตร์และศิลป์ที่แสดงภูมิปัญญาของคนในแต่ละท้องถิ่น แฝงด้วยความผูกพันที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรม ได้รับการถ่ายทอดและสืบสานต่อกันมาจวบจนปัจจุบัน การทอผ้า¹ ในหลายท้องถิ่นยังคงรักษารูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน รูปแบบลวดลายและกรรมวิธีในการผลิตผ้าทอ มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นและลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติ สิ่งสำคัญ คือ การสอดแทรกภูมิปัญญาแห่งงานศิลป์ผสมผสานความปราณีตบรรจง แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของท้องถิ่นที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า ผ้าทอพื้นบ้านจึงเป็นศิลปะแห่งภูมิปัญญาที่แสดงออกถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนที่แสดงผ่านทางลวดลายและเส้นสีผ้า ที่สอดแทรกความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี อันเป็นรากฐานทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เปรียบเสมือนการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ลงบนผืนผ้า อีกทั้งเพื่อแสดงออกถึงความ เป็นเผ่าพันธุ์ของตน ผ้าทอจึงเป็นมรดกทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาในอดีตที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตปัจจุบัน

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของการบริโภค ส่งผลกระทบต่อผ้าทอพื้นบ้าน ผ้าทอพื้นบ้านจำเป็นต้องปรับตัวไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แต่ละท้องถิ่นต้องพัฒนาคุณภาพของผ้าทอไปพร้อม ๆ กับการสืบทอดมรดกแห่งภูมิปัญญาให้เชื่อมโยงกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นระบบทุนนิยม จากเดิมเป็นการเชื่อมโยงวิถีชีวิตภายในชุมชนแต่หากกล่าวถึงปัจจุบันคือการอยู่รอดในสังคม เพราะการดำรงอยู่ของผ้าทอกับการใช้เพื่อ เป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวันสำหรับคนไทยคงใช้ไม่ได้สำหรับสังคมปัจจุบัน² ผ้าทอกลายเป็นผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมที่หลายคนรู้จักในนามสินค้า OTOP ที่สำคัญปัจจุบันมีการพัฒนาผ้าทอในแต่ละท้องถิ่นกันอย่างต่อเนื่อง มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงถึงการ

---

¹ การทอผ้า หรือ "การทอ" ถือเป็นศิลปะและหัตถกรรมหรืองานฝีมือ อย่างหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นกรรมวิธีการผลิตผืนผ้าโดยใช้เส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืนมาขัดประสานกันจนได้เป็นผืนผ้า ทั้งนี้ต้องมี เครื่องมือในการทอ เรียกว่า หูก หรือกี่ (ในภาษาไทยถิ่นอีสาน มักเรียกการทอผ้าว่า "ตำหูก")

² อ่านเพิ่มเติม ผ้าทอง ทองเจือ.(2551). ผ้าไทยในกระแสโลก ใน ทฤษฎีและกรณีศึกษาแปรนด์ แพชั่นปฏิวัติ. นิตยสารแปรนด์เอจ ฉบับที่ 5. หน้า 60-65.

อนุรักษ์และพัฒนาผ้าทอให้มีพื้นที่อยู่ในกระแสของสังคม แต่พื้นที่ของผ้าทอพื้นบ้านกลับถูกจำกัด พื้นที่อยู่ตรงสินค้าพื้นเมืองที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน และกลับมีพื้นที่ของการเป็นปัจจัย 4 น้อยลง เพราะกระแสการบริโภคสินค้าแฟชั่นมีบทบาทและมีน้ำหนักมากกว่าทำให้ผ้าทอพื้นบ้านมีบทบาทอยู่เพียงกลุ่มคนบางกลุ่มหรือการใช้เพื่องานพิธีสำคัญ ๆ เท่านั้น

กลุ่มชาวไทยวน ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดราชบุรีเป็นชุมชนหนึ่งที่ต้องการสืบสานและอนุรักษ์ ภูมิปัญญาอันเป็นศาสตร์และศิลป์ที่แสดงออกผ่านทางผืนผ้าเช่นเดียวกัน ชาวไทยวนมีชื่อเสียงใน การทอผ้าจก ซึ่งสืบทอดตำนานการทอผ้ามาตั้งแต่บรรพบุรุษจากแนวคิดของการสอดแทรก อารมณ์ทางสุนทรีย์แห่งศิลปะ เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรม ผสมผสานแนวคิดทาง วัฒนธรรมความเชื่อที่สนองตอบศรัทธาในศาสนา ซึ่งได้รับการถ่ายทอดและสืบสานจากรุ่นสู่รุ่น ปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในในกลุ่มคนทั่วไปว่า “ผ้าขิ้นตีนจก”

ปัจจุบันผ้าทอพื้นบ้านอย่างผ้าจกได้รับการพัฒนาทั้งทางเทคนิคและคุณภาพ เพื่อ ประโยชน์ของผู้ซื้อและสนองตอบรสนิยมของตลาด หลายฝ่ายหวังว่าจะเป็นฐานทางเศรษฐกิจที่ เข้มแข็งให้กับชุมชน แต่ผู้ผลิตซึ่งเป็นทั้งนักสร้างสรรค์และเจ้าของภูมิปัญญากลับไม่สามารถ ลืมดำอำปากได้อย่างแท้จริง จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ปัจจุบันผ้าจกถูกสร้างให้มีความหมายที่ แสดงถึง ภาพลักษณ์ รสนิยม ฐานะทางสังคม และรูปแบบการดำรงชีวิตของผู้ใช้ผ้า ทำให้วิถี การถักทอผ้าจกเปลี่ยนแปลงไปโดยผสมผสานความต้องการของผู้บริโภคในระบบตลาดกับศิลปะ ที่เป็นตัวตนของผู้ทอ จะเห็นได้ว่าช่างทอพยายามที่จะปรับตัวให้มีชีวิตอยู่บนวิถีของการ เปลี่ยนแปลงตามสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะอยู่บนกระแสดังกล่าวได้อย่างมั่นคง เพราะกระแส การบริโภคสินค้าแฟชั่นมีพื้นที่อยู่ในระดับสูง อีกทั้งปัญหาในการจำหน่ายที่มีราคาสูงและที่สำคัญ คือมีผู้บริโภคจำกัดอยู่เพียงบางกลุ่มเท่านั้น จากจุดนี้เองจึงเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญว่าทำ อย่างไรให้ผ้าจกมีฐานของการบริโภคเพิ่มขึ้น แนวทางของการพัฒนาคุณภาพในเชิงเทคนิคและ การสร้างภาพลักษณ์ เพื่อสร้างมาตรฐาน และมีพื้นที่ในฐานะสินค้าแฟชั่น จึงเป็นแนวคิดที่จะ ผลักดันให้มีการเปลี่ยนภาพลักษณ์ของผ้าจกดั้งเดิม เพื่อพัฒนาให้ผ้าจกมีชีวิตในวงจรการบริโภค แฟชั่นของกลุ่มคนโดยทั่วไปรวมถึงกลุ่มวัยรุ่นที่มีกำลังในการบริโภคสูงกว่ากลุ่มอื่น

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นการนำผ้าทอมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น เสื้อผ้าเครื่องแต่ง ของเครื่องประกอบการแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งตอนนี้ กลุ่มชุมชนผู้ผลิตผ้าทอทั่วประเทศได้นำผลงานผ้าทอมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในหลากหลาย

รูปแบบ จุดนี้เองที่ผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าอีกทางหนึ่ง สามารถเพิ่มกลุ่มผู้บริโภคนอกเหนือจากการจำหน่ายแค่เพียงผืนผ้าเท่านั้น ปัจจุบันกลุ่มชุมชนยังขาดทักษะและแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญการนำผ้าจากมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์คงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของลวดลายผ้าด้วยว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามก็ดีที่การดำเนินการในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมและสามารถออกแบบให้ตรงกับกลุ่มผู้บริโภคได้ยังเป็นเรื่องยากที่กลุ่มชุมชนจะพัฒนาได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว กลุ่มชุมชนต้องมีการเรียนรู้หลักและวิธีของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสียก่อน ภาครัฐคงต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการสร้างงานหรือทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าจาก ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาอาจให้ความช่วยเหลือในการบริการวิชาการ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ผลงานกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของการสร้างมาตรฐานให้กับผลิตภัณฑ์

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดในการนำผ้าจากไทยวนมาสร้างสรรค์เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อการพัฒนารูปแบบให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคสินค้าแฟชั่น ให้ได้มาซึ่งพื้นที่ในตลาดการบริโภคและเป็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อการดำเนินการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ภายใต้ตราสินค้า และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับผ้าจากไทยวน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าจากไทยวนจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตจากผ้าไทยพื้นเมือง
3. เพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องนุ่งห่มจากผ้าจากไทยวนจังหวัดราชบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

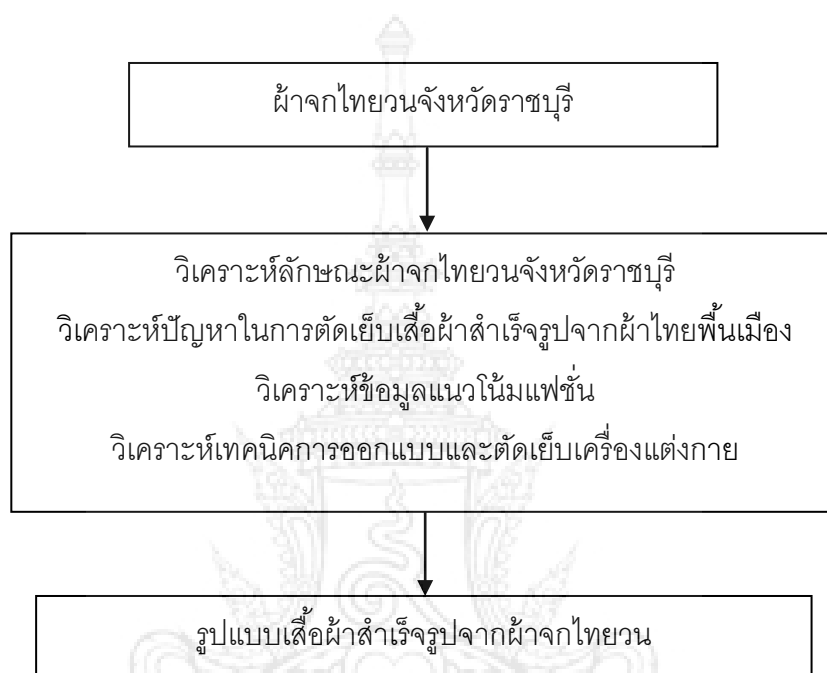
1. ผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มประชากร ได้แก่ สุภาพสตรีที่อยู่ในวัยทำงานช่วงอายุระหว่าง 25 ปี - 35 ปี ที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สุภาพสตรีที่อยู่ในวัยทำงานช่วงอายุระหว่าง 25 ปี - 35 ปี ที่ทำงาน
ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าจกไทยวนจังหวัดราชบุรีเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์
2. ได้วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไทยพื้นเมือง
3. มีการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าจกไทยวนจังหวัดราชบุรี เพื่อพัฒนาสู่สินค้าแฟชั่น

นิยามศัพท์

ผ้าจกไทยวน หมายถึง ผ้าทอด้วยวิธีจก หรือ ควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นด้าย เป็นลวดลาย เป็นกรรมวิธีการทอและปักผ้าไปพร้อมกัน เรียกได้ว่าเป็นการทอลวดลายบนผืนผ้า ด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วง ๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การจกจะใช้ไม้หรือขนเม่นหรือนิ้วมือยกขึ้นจก (ควัก) เส้นด้ายสีต่าง ๆ ขึ้นมาบนเส้นยืนให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี ที่ผลิตขึ้นเพื่อการจำหน่ายในจังหวัดราชบุรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง กรณีศึกษาผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์รูปแบบเสื้อผ้าโดยใช้ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมืองในกลุ่มของเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี
  - 1.1 ความรู้ทั่วไปของผ้าทอพื้นบ้าน
  - 1.2 พัฒนาการของผ้าทอพื้นบ้าน
  - 1.3 ประวัติความเป็นมาของผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี
  - 1.4 ลวดลายผ้าจกไทยวน
  - 1.5 ผ้าทอพื้นเมืองกับการปรับตัวสู่กระแสแฟชั่น
2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย
  - 2.1 ความหมายและความสำคัญของเครื่องแต่งกาย
  - 2.2 หลักการออกแบบเครื่องแต่งกาย
  - 2.3 การพัฒนาแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกาย
3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มแฟชั่น
  - 3.1 ความหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับแฟชั่น
  - 3.2 ความสำคัญของแนวโน้มแฟชั่น
  - 3.3 แนวโน้มแฟชั่นปี ค.ศ. 2012 - 2013
4. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสินค้าแฟชั่น
  - 4.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดการสินค้าแฟชั่น
  - 4.2 หลักในการจัดการสินค้าแฟชั่น
  - 4.3 แนวคิดในการจัดการสินค้าแฟชั่นกลุ่มสินค้าพื้นเมือง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี

1.1 ความรู้ทั่วไปของผ้าทอพื้นบ้าน

ปัจจุบันการทอผ้าพื้นบ้านกระจายไปทั่วทุกภาคแต่ก็เป็นเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รูปแบบของผ้าจะแตกต่างกันไปตามคตินิยม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีของเชื้อชาติและกลุ่มชน เช่น กลุ่มชนพื้นเมืองล้านนาทางภาคเหนือ นิยมทอผ้าฝ้ายและผ้าไหมที่มีลวดลายด้วยวิธีการยก และจกเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าเป็นกลุ่มชนคนไทยเชื้อสายไทครั้ง ไทพวน และไทยวน และลาวอีสานนิยมทอผ้าด้วยวิธีจกและมัดหมี่ คนพื้นเมืองในภาคใต้นิยมทอผ้ายก เป็นต้น การจัดประเภทของผ้าทอพื้นบ้านในประเทศไทยอาจแบ่งได้ 2 ลักษณะคือการแบ่งประเภทตามวัสดุที่ใช้ และการแบ่งประเภทตามวิธีการทอ ผ้าทอที่แบ่งตามวัสดุที่ใช้ ได้แก่ ฝ้ายและไหม

ฝ้าย เป็นพืชที่ปลูกทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทย เป็นพืชเขตร้อน ชอบดินปนทรายและอากาศโปร่ง ไม่ชอบที่ร่ม เส้นใยของฝ้ายจะดูดความชื้นได้ง่าย และเมื่อดูดความชื้นแล้วจะระเหยเป็นไอน้ำ ดังนั้นเมื่อสวมใส่เสื้อผ้าที่ทำด้วยผ้าฝ้ายจะมีความรู้สึกเย็นสบาย

ไหม เส้นใยไหมได้จากตัวไหม ซึ่งส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงไหมกันใน ภาคเหนือ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ตัวไหมมีลักษณะคล้ายหนอน เมื่อแก่ตัวจะชักใยหุ้มตัวของมันเอง เรียกว่า รังไหม รังไหมนี้จะนำมาสาวเป็น เส้นไหม แล้วจึงนำไปฟอกด้วยการต้มด้วยด่างและนำมาทอเพื่อให้ได้ เส้นใยไหม หลังจากนั้นจึงนำมาย้อมสีและนำไปทอเป็นผืนผ้าตามที่ต้องการ เส้นไหมมีคุณสมบัติ ลื่น มั่น และยืดหยุ่นได้ดี

การทอผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองหลายแห่งยังคงทอลวดลายสัญลักษณ์ดั้งเดิม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์ บางกลุ่มที่กระจายตัวกันอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย ศิลปะการทอผ้าของกลุ่มชนนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม หากแบ่งผ้าพื้นเมืองเพื่อให้เห็นภาพชัดเจน สามารถแบ่งได้ดังนี้

ภาคเหนือ การทอผ้าในภาคเหนือหรือที่เรียกว่าแถบล้านนา ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยโยนกหรือไทยยวนและชาวไทยลื้อ อันเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของล้านนาไทย เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อเรื่องการจัดถิ่นฐานในสภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาและมีทางน้ำไหล ผู้หญิงไทยยวนและไทยลื้อในปัจจุบันยังรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าที่มีรูปแบบและลวดลายสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะการทอขึ้นตีนจก ผ้าขิด และผ้าที่ใช้เทคนิค "เกาะ" เป็นต้น นอกจากนี้ชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ใน

แถบภาคเหนือบริเวณล้านนาไทย เช่น ลื้อ ลัวะ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ มอญ และไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เช่น แม้ว มูเซอ อีเก้อ เย้า ลีซอ เป็นต้น ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ ต่างก็มีวัฒนธรรมการทอผ้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นผ้าฝ้าย และตกแต่งเป็นลวดลายสัญลักษณ์ที่แสดงเอกลักษณ์เผ่าพันธุ์ตนเองทั้งสิ้น

ภาคกลาง การทอผ้าในภาคกลางแบ่งได้เป็นภาคกลางตอนบน ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก พิษณุโลก อุดรดิตถ์ และสุโขทัย ภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท สุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี มีกลุ่มไทยวนและไทลาว อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วทั้งภาค กลุ่มชนไทลาวนั้นมีหลายเผ่า เช่น พวน ไช้ ผู้ไท ครั่ง ฯลฯ ซึ่งอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในไทย กลุ่มชนเหล่านี้ยังรักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการทอผ้าของผู้หญิงที่ใช้เทคนิคการทำตีนจก และขีด เพื่อตกแต่งเป็นลวดลายบนผ้าที่ใช้ใช้ในเทศกาลต่างๆ หรือใช้ทำที่นอน หมอน ผ้าห่ม ผ้าเช็ดหน้า ผ้าขาวม้า ฯลฯ แม้ว่าในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก กลุ่มคนเหล่านี้ยังมีการทอผ้าเป็นอาชีพเสริม

ภาคอีสาน การทอผ้าในภาคอีสานนั้นกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวเป็นชนกลุ่มใหญ่ของภาคอีสานที่มีการกระจายกันอยู่ตามจังหวัดต่างๆ และมีวัฒนธรรมการทอผ้าอันเป็นประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาเกือบทุกชุมชน แต่ละกลุ่มแต่ละเผ่าก็จะมีลักษณะและลวดลายการทอผ้าที่เป็นของตัวเองอย่างชัดเจน โดยเฉพาะผ้ามัดหมี่ ผ้าขีดและผ้าไหมหางกระรอก นอกจากกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวแล้วยังมีชนกลุ่มอื่นๆ เช่น ข่า กระใช้กะเลิง ส่วย และเขมรสูง โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายเขมร กระจายอยู่ในบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ และมีประเพณีการทอผ้าที่สວຍງາມสืบทอดกันมาช้านาน โดยเฉพาะในจังหวัดสุรินทร์มีหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงหลายหมู่บ้านทอผ้าชนิดต่างๆ เช่น ผ้าปุมแบบเขมร ผ้าหมี่โฮล ผ้าอัมปรม ผ้าลายสาคร เป็นต้น

ภาคใต้ การทอผ้าในภาคใต้มีแหล่งทอผ้าที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง โดยเฉพาะแหล่งทอผ้ายกดินเงินดินทอง สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากชาวมุสลิม ชาวอาหรับ ที่มาค้าขายตั้งแต่มัยโบราณ ต่อมาผ้ายกเงินยกทองได้กลายเป็นที่นิยมในหมู่ชนชั้นสูงของอาณาจักรไทยในภาคกลาง บรรดาพ่อค้าเจ้าเมืองและข้าราชการหัวเมืองภาคใต้จึงต่างสนับสนุนให้ลูกหลานและชาวบ้านทอกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน โดยเฉพาะที่เมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา และที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ล้วนเคยเป็นแหล่งทอผ้ายกที่มีชื่อเสียงมากในอดีต เป็นที่กล่าวขวัญถึงและนิยมกันมากในหมู่ชนนางสมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์

การทอผ้าพื้นเมืองทั้ง 4 ภาค ยังคงสืบสานการทอผ้าด้วยลวดลายสัญลักษณ์ดั้งเดิม ดังจะเห็นได้จากชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์ ศิลปะการทอผ้าของกลุ่มชนเหล่านี้จึงนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มอยู่จนถึงทุกวันนี้ อีกทั้งยังแสดงออกถึงภูมิปัญญา ความเชื่อ ที่เป็น

รากฐานทางวัฒนธรรม ดังนั้นผ้าทอพื้นบ้านที่ได้ขึ้นชื่อว่าผ้าไทยจึงมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยทั้งประเทศในฐานะมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย บทบาทหน้าที่ของชุมชนในฐานะส่วนหนึ่งของผู้สืบสานศิลปวัฒนธรรมและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม คือหัวใจสำคัญในการอนุรักษ์ผ้าไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการทอผ้านับเป็นงานศิลปะพื้นบ้านที่คนไทยผูกพันเกี่ยวข้องมาเป็นเวลายาวนาน นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า งานทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมของไทยอย่างหนึ่งที่อาศัยแรงงาน และฝีมือประดิษฐ์คิดค้น ทั้งยังเป็นผลสืบเนื่องมาจากการสังสรรค์ ประสพการณ์ และอุดมการณ์พื้นฐานในการดำรงชีวิต ศิลปะการทอผ้าจึงเป็นสิ่งที่มีความแตกต่างไปตามคตินิยม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่นของประเทศมีทั้งผ้าพื้นสีเรียบ ๆ และผ้าที่มีลวดลายอันเนื่องมาจากกรรมวิธีที่ประณีต

การทอผ้าพื้นบ้านเป็นศิลปหัตถกรรมที่มีความประสานสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานเชื้อชาติ ตลอดจนถึงระบบความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีศาสนาและวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตของแต่ละกลุ่มชน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบและเป็นข้อกำหนดในการเลือกใช้วัสดุ การออกแบบลวดลายและสีสันทันของผ้าทอ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2530 : 85) ลวดลายและสีสันทันที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้า นั้น เป็นกรรมวิธีในเชิงศิลปะที่ละเอียดอ่อน

ศิลปะผ้าทอมีประวัติอันยาวนานและมีความมั่งคั่งปรากฏอยู่หลากหลาย อีกทั้งยังมีการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีการผลิตผ้าทอมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งรูปแบบลวดลายและกรรมวิธีในการผลิตมีแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นอันมีรูปแบบเฉพาะของเชื้อชาติ สิ่งสำคัญการสอดแทรกภูมิปัญญาแห่งงานศิลปผสมผสานความปราณีตบรรจง แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของท้องถิ่นที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าผ้าทอพื้นบ้านจึงเป็นศิลปะแห่งภูมิปัญญา ที่แสดงออกถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนแสดงผ่านทางลวดลายเส้นสีของผ้าที่สอดแทรกความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี อันรากฐานทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เปรียบเสมือนการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ลงบนผืนผ้า อีกทั้งเพื่อแสดงออกถึงความเป็นเผ่าพันธุ์ของตน

1.2 พัฒนาการของผ้าทอพื้นบ้าน

ผ้าทอพื้นบ้าน ศิลปะแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น อันมีความผูกผันเชื่อมโยงวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรมของไทย ศาสตร์และศิลป์การทอผ้าได้รับการถ่ายทอดและสืบสานต่อกันมารุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน การทอผ้าในหลายท้องถิ่นยังคงรักษารูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ผ้าทอจึงเป็นมรดกทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาในอดีตอันเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตปัจจุบัน

ผ้าทอพื้นบ้าน เป็นผลงานของความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคน จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่าดินแดนที่เป็นราชอาณาจักรไทยมีการทอผ้ามากกว่า 2,500 ปี ซึ่งการทอผ้าใหม่ก็พบว่าการทอเป็นผืนผ้าตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ ผ้าทอที่สร้างขึ้นครั้งแรกเป็นเพียงผ้าพื้นสีธรรมชาติไม่มีลวดลาย ต่อมาได้มีการสร้างลวดลายผ้าด้วยการพิมพ์ได้มีการค้นพบลูกกลิ้งดินเผาที่มีลวดลายสมัยก่อนประวัติศาสตร์ของบ้านเชียง สันนิษฐานว่าเป็นลูกกลิ้งสำหรับพิมพ์ผ้า อย่างไรก็ตามหลักฐานที่พบ เช่น ลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผา ภาพเขียนบนผนังถ้ำ เป็นเครื่องมือที่ใช้สันนิษฐานได้ว่าผ้าสมัยก่อนประวัติศาสตร์มีลวดลายคล้ายกับเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ ลายกันหอย ลายขดเชือก และลายม้วนตัวคล้ายคลื่น หรือ ก้อนเมฆ ลวดลายเหล่านี้มีการพัฒนาต่อมาจนถึงยุคที่มนุษย์รวมกลุ่มกันเป็นชนเผ่า และอาณาจักร โดยใช้ลายผ้าเป็นเครื่องหมายของกลุ่มที่แสดงออกถึงความเชื่อผ่านสัญลักษณ์ เช่น ลายนาค ลายงู ลายหงส์ ลายนกยูง ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงความเชื่อในสมัยสุโขทัย ศิลปะการทอผ้ามีการพัฒนาเรื่อยมาจนถึงยุคที่คนไทยรวมตัวกันเป็นอาณาจักรต่าง ๆ ได้แก่

อาณาจักรล้านนาไทย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20 - 21 มีการทอผ้าขึ้นเพื่อใช้สอยภายในครอบครัวและเป็นการแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน ปรากฏผ้าอยู่หลายชนิด เช่น ผ้าสีจันทร์ขาว ผ้าสีจันทร์แดง และผ้าสีดอกจําปา เป็นต้น

สมัยสุโขทัย ประมาณ 755 ปี ปรากฏหลักฐานว่าชาวสุโขทัยทอผ้าใช้เองและมีการผลิตผ้าฝ้ายและผ้าไหมสีต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ้าฝ้ายห้าสีที่เรียกว่า “ผ้าเบญจรงค์” คือ ผ้าสีแดง เหลือง ดำ เขียว และขาว เป็นผ้าที่มีชื่อเสียงของสุโขทัย และยังมีฝ้ายกดอก ผ้าสกุลพัสดร์ ซึ่งเป็นผ้าขาวเนื้อละเอียด ผ้าเล็กดอกเป็นผ้าเนื้อดีและ ผ้ากรอกซึ่งเป็นผ้าลายกระจังสำหรับพันรอบหน้าผาก เป็นต้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2530 : 3) อย่างไรก็ตาม

สมัยอยุธยา ประมาณ 400 ปี ผ้ามีบทบาทสำคัญ ตั้งแต่การใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม โดยตรงตลอดจนการใช้ผ้าเข้าไปเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ วัฒนธรรม ศาสนา

และสังคม ผ่านนับว่ามีความสำคัญในการค้าและเศรษฐกิจ นอกจากนั้นผ้ายังใช้แทนค่าเงินจากหลักฐานพบว่า พระมหากษัตริย์ทรงใช้ผ้าเป็นเครื่องปูนบำเหน็จรางวัล หรือบางครั้งใช้พระราชทานต่างเงินเดือนปีละหนเท่านั้น เรียกว่า “ผ้าหวัดรายปี” ซึ่ง ส่วนมากเป็นผ้าสมปักซึ่งทอด้วยไหมเปลาะตรงกลางผ้าเป็นสีมีลวดลาย

สมัยรัตนโกสินทร์ การทอผ้าในช่วงรัชกาลที่ 1 - 3 มีการทอตามหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งปรากฏหลักฐานในสมัยรัชกาลที่ 2 มีการให้หัวเมืองต่าง ๆ ทอผ้าขาวส่งให้หลวงเพื่อย้อมเป็นสบงจักรถวายพระ เนื่องในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพ รัชกาลที่ 1 ผ้าทอเหล่านั้นเป็นผ้าฝ้ายพื้นเมืองที่ทอสำหรับใช้สอยในครัวเรือน เป็นผ้าเนื้อหยาบ ฝีมือน่าดู ทั้งนี้เพราะบรรดาคณชั้นสูงและผู้ที่มีมั่งคั่งจะใช้ผ้าคุณภาพดีจากต่างประเทศ ผ้าทอพื้นบ้านคงเป็นผ้าสำหรับประชาชนทั่ว ๆ ไป เป็นส่วนใหญ่ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2530 : 67 - 68) สมัยรัชกาลที่ 5 มีการทอผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมกันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งประชาชนปลูกฝ้ายหรือเลี้ยงไหมเพื่อการทอผ้าในครัวเรือน ประกอบกับมีผ้าจากต่างประเทศเข้ามาขายและราคาถูกไม่จำเป็นต้องทอผ้าใช้ก็หาซื้อกันได้ง่าย หลังจากการทำสนธิสัญญาบาวริงแล้ว สินค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะผ้าได้เข้ามาขายมาก ทำให้การหัตถกรรมของเราเสื่อมโทรมลง (นิติ กสิโกศล, 2541 : 11)

ปัจจุบันจากการเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นพร้อมกับเงินทุนจากต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาภายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก วัฒนธรรมทุนนิยมที่เน้นการบริโภคเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชนชั้นกลางในสังคมไทยและค่อย ๆ แพร่เข้าไปสู่ชาวบ้านในชนบท โดยผ่านสื่อต่างๆ และแรงงานที่อพยพมาทำงานในเมือง ผลของวัฒนธรรมดังกล่าวได้ทำให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปมีการบริโภคในสิ่งที่ไม่จำเป็น กระแสความคิดและการแต่งกายของชาติตะวันตกได้หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องจากการนำเข้าไปในรูปแบบของการค้าและการศึกษา จุดเริ่มต้นของการเสื่อมลงของการใช้ผ้าไทยอาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแต่งกายภายในราชสำนัก ที่สำคัญสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2481 - 2487) รัฐบาลได้มีนโยบายในการสร้างชาติด้วยลัทธิชาตินิยม เพื่อความยิ่งใหญ่ของชาติไทยให้ทัดเทียมอารยประเทศ โดยการออกประกาศ **“รัฐนิยม”** จำนวน 12 ฉบับ (จารุพรรณ ททรัพย์รุ่ง, 2543 :103) เพื่อสร้างสังคมไทยใหม่ที่ละทิ้งประเพณีและความเชื่อในอดีตหนึ่งในนั้นคือการปฏิบัติวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ซึ่งเมื่อบวกกับระบบเศรษฐกิจโลกที่ระบบปฏิบัติอุตสาหกรรมประสบความสำเร็จในช่วงนั้นทำให้มีการค้าขายเครื่องจักรรวมถึงเครื่องทอผ้า จึงทำให้กระแสการทอผ้าด้วยมือของไทยไม่เป็นที่นิยมด้วยราคาต้นทุนที่แตกต่างรวมถึงระยะเวลาในการผลิตที่สูงของระบบการผลิตแบบตะวันตก สิ่งเหล่านี้เป็น

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการรับวัฒนธรรมสมัยใหม่ของความเชื่อแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม อันมีผลต่อรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สำคัญในการทอผ้าพื้นบ้าน

วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามาสู่ประเทศไทยโดยรัฐมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง โดยการกระทำผ่านแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่เน้นในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยเชื่อว่า การสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและประเทศ เป็นทางที่นำไปสู่การยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (ศรีศักร วัลลิโภดม. 2536. 17) ซึ่งภายใต้บริบทการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ต่างก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนและสังคม ดังเช่น การปรับปรุงระบบการผลิต การใช้เทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคในด้านต่าง ๆ เช่น การรับรู้ข่าวสาร การใช้บริการที่หลากหลาย การรับรู้ความคิด ค่านิยมและความเชื่อใหม่ ๆ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีความทันสมัยและเป็นสากล (วัฒนา สุภัทธานี. 2544 : 3) สิ่งเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลสู่สังคมแห่งการบริโภคอันมีผลกระทบต่อผ้าทอพื้นบ้าน ก่อให้เกิดความจำเป็นในการปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลง แต่ละท้องถิ่นต้องพัฒนาคุณภาพของผ้าทอไปพร้อม ๆ กับการสืบทอดมรดกแห่งภูมิปัญญาให้เชื่อมโยงกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นระบบทุนนิยม จากเดิมเป็นการเชื่อมโยงวิถีชีวิตภายในชุมชนแต่หากกล่าวถึงปัจจุบัน คือ การอยู่รอดในสังคม เพราะการดำรงอยู่ของผ้าทอกับการใช้เพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวันสำหรับคนไทยคงใช้ไม่ได้สำหรับสังคมปัจจุบัน² ผ้าทอพื้นบ้านกลายเป็นผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมที่หลายคนรู้จักในนามสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่สำคัญมีการพัฒนาผ้าทอในแต่ละท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องงานวิจัยหลายชิ้นแสดงถึงการอนุรักษ์และพัฒนาผ้าทอให้มีพื้นที่อยู่ในกระแสของสังคม แต่พื้นที่ของผ้าทอพื้นบ้านกลับถูกจำกัดพื้นที่อยู่ตรงสินค้าพื้นเมืองที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ พื้นที่ของการเป็นปัจจัย 4 น้อยลง เพราะกระแสการบริโภคสินค้าแฟชั่นมีบทบาทและมีน้ำหนักในพื้นที่ของปัจจัย 4 มากกว่า จนทำให้ผ้าทอมีบทบาทอยู่เพียงกลุ่มคนบางกลุ่มหรือการใช้เพื่องานพิธีสำคัญ ๆ เท่านั้น การอนุรักษ์จึงเกิดขึ้นจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงชุมชนผู้สร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอย่างผ้าทอ เพื่อการดำรงอยู่บนวิถีการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ผ้าทอพื้นบ้าน เปรียบเสมือนงานศิลปะที่เกิดขึ้นจากการนำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน จากถักทอเส้นใยผสมกับสีส้นและลวดลายที่บอกถึงประเพณีและความเชื่อของวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น อันก่อให้เกิดสุนทรียะแห่งความงามที่มี

รากฐานความเชื่อที่แตกต่างกันในแต่ละชาติพันธุ์ หากกล่าวถึงความคิดที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ในกระบวนการสร้างสรรค์ผ้าทอพื้นบ้านสามารถกล่าวถึงที่มาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. สุนทรียศาสตร์ที่เกิดจากความคิดเริ่มแรก คือ เกิดจากความคิดของผู้สร้างสรรค์ โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ในการพบเห็นสิ่งรอบตัว อาทิเช่น ต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดความคิดในการสร้างสรรค์ลวดลายรวมถึงสีเส้น เพื่อใช้แทนสัญลักษณ์ต่างๆ ผ่านทางการร้อยเรียงเส้นใยผสมผสานกับความเชื่อของชาติพันธุ์
2. สุนทรียศาสตร์ที่เกิดจากความคิดพื้นฐาน คือ เกิดจากความคิดที่ได้รับการพัฒนาจากความคิดขั้นพื้นฐาน โดยการพัฒนารูปแบบและลวดลายขึ้นซึ่งอาจอาศัยความคิดที่เป็นนามธรรม สร้างสรรค์รูปทรงให้เป็นรูปธรรมขึ้น เพื่อแสดงถึงแนวคิดและความเชื่อทางขนบธรรมเนียมประเพณีผ่านทางลวดลายบนผืนผ้า

1.3 ประวัติความเป็นมาของผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประกอบด้วยประชากรหลายเผ่าพันธุ์ เชื้อชาตินี้มี “ชาวไทยวนหรือโยนกเชียงแสน” ที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายจากเมืองเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มาตั้งถิ่นฐานอาศัยในจังหวัดราชบุรีตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) และเป็นเจ้าของผู้ทอ “ผ้าจกราชบุรี” อันมีความประณีตสวยงามและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีรวมอยู่ด้วย โดยในปัจจุบันชาวไทยวนเหล่านี้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยกันค่อนข้างแน่นหนา และยังคงมีการสืบทอดฝีมือจากทอผ้าจกกันอยู่ที่ตำบลคูบัว ตำบลดอนแร่ ในเขตอำเภอเมืองราชบุรี และในท้องที่ตำบลรางบัว ตำบลชุกใหญ่ ในเขตอำเภอจอมบึง การทอผ้าจกของสตรีชาวไทยวนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษนั้น มิได้เป็นการทอขึ้นเพื่อการซื้อขาย หากแต่ทอขึ้นเพื่อการใช้สอยในครัวเรือนเป็นสำคัญ และการทำนั้นก็จะเป็นไปตามโอกาสและฤดูกาลที่ว่างเว้นจากการทำงานในท้องไร่ท้องนา ผลงานที่ได้จึงมีความประณีตบรรจงและสวยงามละเอียดอ่อน เพราะเป็นการทอด้วยความมุ่งมั่นและสอดใส่อารมณ์สุนทรีย์แห่งศิลปะได้อย่างเต็มที่โดยไม่ได้จำกัดด้วยระยะเวลา ตลอดจนเมื่อมีการทอเสร็จก็มีการนำไปมอบให้บุคคลที่ตนรักและนับถือไว้สวมใส่หรือใช้สอย

ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เป็นภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ของ “ชาวไทยวน” ที่อพยพเคลื่อนย้ายจากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานอาศัยในจังหวัดราชบุรี ตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช อันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีที่ทางจังหวัดได้ส่งเสริมให้เป็นจุดเด่นที่สำคัญในการประดิษฐ์สร้างอัตลักษณ์ให้กับจังหวัด

ไปพร้อม ๆ กับกระแสการสืบทอดภูมิปัญญาที่เป็นมรดกที่สำคัญของชาติพันธุ์ไทยวน การประดิษฐ์สร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงเกิดขึ้นจากหน่วยงานภาครัฐ ในการดึงความเป็นกลุ่มชุมชนเข้ามาเป็นเครื่องมือในการแข่งขันพื้นที่ เพื่อเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้แก่กลุ่มคนที่สนใจความเป็นชาติพันธุ์รวมถึงนักท่องเที่ยว อีกทั้งการเน้นขายสินค้าเพื่อมุ่งหวังผลกำไรและการเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่ในการบริหารงาน จนลืมถึงวิถีชีวิตจากการอาศัยภูมิปัญญาอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ของกลุ่มคนในท้องถิ่น ที่มุ่งหวังในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดโดยปกติสุข

ปัจจุบันการทอดผ้าจกของชุมชนไทยวนเปลี่ยนแปลงจากการทอในวิถีชีวิตสู่การผลิตเพื่อการค้าเพื่อตอบสนองของระบบตลาด เกิดขึ้นจากนโยบายการพัฒนาชุมชนให้เป็นสังคมทันสมัยซึ่งกรอบแนวคิดในการพัฒนาชุมชนอยู่ภายใต้ฐานความคิดที่ว่าชุมชนชนบทเป็นสังคมที่ล้าหลัง มีฐานะยากจน มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน จำเป็นที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน วิธีการที่สำคัญคือการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนจากมรดกทางภูมิปัญญาสู่สินค้าในระบบตลาดและการนำพาชุมชนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า การเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากวิถีการผลิตเพื่อยังชีพในสังคมสู่การผลิตเพื่อการค้าในสังคมยุคใหม่ภายใต้แนวคิดในการพัฒนาสังคมไทยสู่ความทันสมัย ส่งผลให้เกิดการปรับตัวตามกระแสหลักวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง วิธีการทอผ้าพื้นบ้านย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อตอบสนองการบริโภคในครัวเรือนและชุมชน สู่การผลิตเป็นสินค้าเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในสังคมภายนอก ส่งผลเกิดการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจกในวิถีการผลิตเพื่อการค้า ปัจจุบันสามารถแบ่งตามลักษณะของลวดลายได้เป็น 3 ประเภท คือ ผ้าตระกูลคุบัว ผ้าตระกูลดอนแร่ และผ้าจกตระกูลหนองโพ-บางกะโด

1. ผ้าจกตระกูลคุบัว มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง ได้แก่ ลายดอกเขี้ยว ลายหักนกคู่ ลายไก่แก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่กินน้ำห่มเต้า ผ้าจกตระกูลคุบัวพบมากในตำบลคุบัว ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี การจกจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำ ฟุ้งดำ โดยไม่มีลายประกอบมากมาย พื้นผ้าเว้นพื้นดำไว้มากตามแบบของลวดลาย เพื่อจกให้เห็นลายชัดเจน ส่วนสีสันของเส้นใยที่ใช้ทอจะใช้เส้นใยที่มีสีค่อนข้างหลากหลาย เช่น จะใช้ฟุ้งดำดำจกแดง เข้มเหลืองหรือเขียว เป็นต้น ดินซิ่นจะมีความกว้างประมาณ 9-11 นิ้ว

2. ผ้าจกตระกูลหนองโพ - บางกะโดเป็นผ้าจกที่มีลวดลายขนาดและสีสันที่มีความใกล้เคียงกับจกตระกูลคุบัว พบมากในตำบลหนองโพ - บางกะโด อำเภอโพธาราม จะมีความ

แตกต่างจากผ้าจกตระกูลคูบัวตรงชายของตีนขึ้น ที่มีการเว้นพื้นที่ดำระหว่างลายชะเปา ถึงเส้นเหลืองไว้กว้างมากกว่าผ้าจกตระกูลคูบัว และจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับลายนกของผ้าชาวไทพวน ในภาคเหนือ คือ ลักษณะของนกคูกินฮ่วมเต้าของผ้าจกตระกูลหนองโพ-บางกะโด จะมีหางที่ยาวมากกว่าผ้าจกตระกูลคูบัว

3. ผ้าจกตระกูลดอนแร่ เป็นผ้าจกที่ลายมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง เช่น ลายกาบ ลายกาบดอกแก้ว และลายนกคูกินฮ่วมเต้า พบมาในชุมชนไท-ยวน ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลหนองปลาหมอและตำบลรางบัว โดยลักษณะของการจกจะประกอบด้วยลวดลายที่หลากหลายและจะมีการจกลายแน่นเต็มผืนผ้า มีการเว้นพื้นที่ดำไว้เล็กน้อยทำให้ลดความเด่นชัดของลายหลักลงไป โดยจะคงสีของเส้นใยเป็นสีแดงเป็นหลักและไม่นิยมใช้เส้นใยหลายสี สำหรับตีนจกจะมีความกว้างประมาณ 14-15 นิ้ว

การเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นพร้อมกับการที่เงินทุนจากต่างประเทศหลังไหลเข้ามาลงทุนภายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญได้นำวัฒนธรรมทุนนิยมที่เน้นการบริโภคเข้ามา วัฒนธรรมบริโภคนิยมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชนชั้นกลางในสังคมไทยและค่อยๆ แพร่เข้าไปสู่ชาวบ้านในชนบท โดยผ่านสื่อต่างๆ และแรงงานที่อพยพมาทำงานในเมือง ผลของวัฒนธรรมดังกล่าว ได้ทำให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป มีการบริโภคในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่างๆ เช่น การซื้อบ้านหลังใหญ่ รถยนต์ราคาแพง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การแสวงหาความสุขจากการบริโภควัตถุ รวมถึงการบริโภคสินค้าตามกระแสแฟชั่น ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากวิถีการผลิตเพื่อยังชีพในสังคมสู่การผลิตเพื่อการค้าในสังคมยุคใหม่ เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดในการพัฒนาสังคมไทยสู่ความทันสมัย ส่งผลให้เกิดการปรับตัวตามกระแสรวมส่งผลให้วิถีชีวิตและการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นหากกล่าวถึงวิถีการทอผ้าพื้นบ้านย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อตอบสนองการบริโภคในครัวเรือนและชุมชน สู่การผลิตเป็นสินค้าเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในสังคมภายนอก กระบวนการทอจึงถูกเปลี่ยนเป็นมูลค่า ความหมายทางวัฒนธรรมที่แสดงผ่านกระบวนการทอผ้าจึงมีความหมายที่เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมกับความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีการผลิตเพื่อการค้าในสังคมบริโภคนิยม

1.4 ลวดลายผ้าจากไทยวน

ผ้าจก เป็นผ้าทอผืนแคบ ๆ อาจทอขึ้นจากฝ้ายหรือไหม หรือผสมผสานกันทั้งฝ้ายและไหมก็ได้ ผ้าชนิดนี้มีลักษณะของการทอและปักผสมผสานกัน อีกทั้งเป็นผ้าที่นิยมนำไปประกอบหรือตกแต่งผ้าผืนใหญ่อีกที โดยเฉพาะผ้าถุงหรือผ้าซิ่น เมื่อประกอบกันแล้วก็จะเรียกว่า ผ้าซิ่นตีนจก

ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. แพทรีเซีย ซีสแมน (2531 : 25) ได้อธิบายว่า จก เป็นเทคนิคการทำให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วง ๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า กระทำโดยใช้ไม้ หรือชนเม่นหรือนิ้วมียอก หรือจกเส้นด้ายขึ้นแล้วสอดใส่ด้ายพุ่งพิเศษเข้าไป

อุดม สมพร (2537 : 140) ได้อธิบายว่า จก เป็นคำกริยา เป็นภาษาพื้นบ้านของชาวล้านนา หมายถึง การล้วง ควัก เอาขึ้นมา เช่น จกปลาร้าออกจากไห จกปุ่อกจากกรู

การทอจกเป็นกรรมวิธีของการทอและการปักผ้าไปพร้อมๆกัน การทอลวดลายใช้วิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าเป็นช่องๆไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า ซึ่ง จะทำได้โดยใช้ไม้หรือชนเม่น หรือนิ้วมียอกขึ้น เป็นการทอผสมการปักกลายๆ เรียกว่าจก

เชิงซิ่นตีนจก นับได้ว่าเป็นศิลปะพื้นบ้านที่ละเอียดประณีตและซับซ้อน มีความสวยงามเป็นพิเศษ เนื้อผ้าพื้นเมืองประเภทอื่น ๆ ทั้งกลวิธี กรรมวิธี ต้องอาศัยความมีฝีมือ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ความอดุสาหะวิริยะอย่างสูง ด้วยความวิจิตรบรรจง เนื้อผ้าทอพื้นเมืองด้วยกัน คุณค่าในแง่ศิลปะ

ผ้าจกราชบุรี เป็นผ้าทอลายไทยโบราณ ที่มีความละเอียดและต้องอาศัยความประณีตมาก ผ้าซิ่นตีนตักนั้นต้องใช้มือทอเป็นลายแต่ละเส้น ซึ่งกว่าจะได้ผ้าหนึ่งผืนอาจจะกินเวลาถึง 3 เดือนลวดลายของผ้าจกไทยวนเมืองราชบุรีที่ปรากฏในแหล่งทอผ้าจก สามารถแยกกลุ่มลายได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลายหลักและกลุ่มลายประกอบ

1. กลุ่มลายหลัก เป็นลายขนาดใหญ่ที่ใช้จกอยู่ตรงกลางของตีนซิ่น มีรูปทรงที่เป็นหลักใหญ่ ๆ จากการศึกษาค้นคว้าลวดลายที่พบตั้งแต่อดีตจนถึงพุทธศักราช 2537 โดยปรากฏในผ้าจก จำนวน 8 ลาย ได้แก่

1.1 ลายหน้าหมอน เป็นลายที่เรียกสืบทอดตั้งแต่โบราณ สันนิษฐานว่ารูปทรงคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มักปรากฏอยู่ในลายของหน้าหมอนจก พบในกลุ่มช่างคูบัว ปัจจุบันทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปผ้าจกราชบุรี และศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านราชบุรี วัดคูบัว เป็นที่สังเกตว่า

ลายหน้าหมอนไม่มีผู้นิยมมากนักเพราะมักใช้ทอจกเป็นลายในตีนผ้าชิ้น และจะพบบ้างในหน้าหมอนจกของไท-ยวนราชบุรี

ภาพที่ 1 ลายหน้าหมอน

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum>

1.2 ลายดอกเซีย เป็นชื่อที่เรียกสืบกันมาตั้งแต่โบราณ ไม่สามารถสันนิษฐานได้แน่ชัดว่ามาจากรูปทรงใด พบมากในการทอของช่างคูบัว เช่น กลุ่มบ้านห้วยนา และกลุ่มศูนย์สืบทอดศิลป์ประจำราชบุรี ปัจจุบันกลุ่มช่างฝีมือเริ่มนำมาลายนี้ไปทอ มักทอเป็นลายผ้าจกเพื่อประกอบเป็นตีนตีนจกซึ่งไม่พบในผ้าจกประเภทอื่น

ภาพที่ 2 ลายดอกเซีย

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum>

1.3 ลายกาบ เป็นลายที่มีชื่อเรียกสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณ สันนิษฐานว่าลักษณะของลายคล้ายกับกาบของลำไม้ไผ่ พบมากในช่างทอกลุ่มตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลรางบัว ปัจจุบันมีการทอในทุกกลุ่ม เช่น ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดนาหนอง วัดคูบัว วัดรางบัว และช่างฝีมือทอบ้านตะโกกลุ่มบ้านห้วยนาและศูนย์สืบทอดศิลป์ประจำราชบุรี วัดแคทราย เป็น

ลายที่มีผู้นิยมทอกันมากและถือว่าเป็นลายมาตรฐานของผ้าจกราชบุรี มักใช้ทอเป็นตีนผ้าขึ้นตีนจก หน้าหมอนจก

ภาพที่ 3 ลายกาบ

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum>

1.4 ลายกาบดอกแก้ว เป็นลายในตระกูลลายกาบ นักวิชาการกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดชื่อขึ้นใหม่ พบในกลุ่มช่างฝีมือตำบลดอนแร่ เช่น บ้านห้วย หนองโป่ง วัดนาหนอง ดอนชาติ ดอนกอกและตำบลรางบัว รางอ่าว ช้างใหญ่ มักใช้ทอเป็นลายในตีนผ้าขึ้นตีนจก หน้าหมอนจก

ภาพที่ 4 ลายกาบดอกแก้ว

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum>

1.5 ลายโค้งแก้ง เป็นชื่อเรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ นิยมทอในกลุ่มช่างทอตำบลคูบัว บ้านตะโก ตำบลหนองปลาหม้อ ตำบลหนองโพ-บางกะโดปัจจุบันมีทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมวัดคูบัว มักใช้ทอเป็นลายตีนผ้าขึ้นตีนจก ผ้าขึ้นตา

ภาพที่ 5 ลายโค้งแก้ง

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum>

1.6 ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย เป็นชื่อเรียกสืบทอดมาแต่โบราณ นิยมทอในกลุ่มช่างทอบ้านคูบัว เช่น กลุ่มบ้านใหม่ บ้านตะโก บ้านหนองชัน บ้านหัวนา ปัจจุบันทอเกือบทุกกลุ่ม เช่น ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดคูบัว นิยมใช้ทอเป็นลายจกของตีนผ้าขึ้นตีนจก จะมีบ้างในบางแห่งทอเป็นลายผ้าใช้สอย เช่น ผ้าคล้องคอ

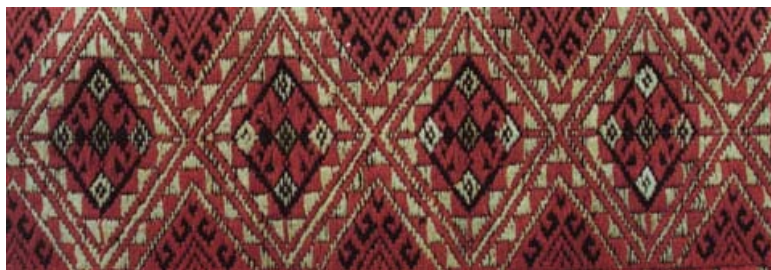

ภาพที่ 6 ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum>

1.7 ลายกาบซ้อนหัก เป็นชื่อเรียกกันมาตั้งแต่โบราณ นิยมทอในกลุ่มช่างทอตำบลคูบัว ที่บ้านหนองผ้าขาว ปัจจุบันมีช่างทอที่บ้านตะโก ตำบลคูบัว เป็นลายที่ทอยากกว่าลายอื่น ๆ มักใช้ทอจกเป็นตีนผ้าขึ้นตีนจก

ภาพที่ 7 ลายกาบซ้อนหัก

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum>

1.8 ลายหักนกคู่ เป็นชื่อเรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ นิยมทอกลุ่มช่างทอ ตำบลคูบัว ตำบลห้วยไผ่ ปัจจุบันนิยมทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรีวัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดคูบัว และศูนย์หัตถกรรมวัดรางบัว มักใช้ทอเป็นลายจกในตีนผ้าขึ้นตีนจก

ภาพที่ 8 ลายหักนกคู่

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum>

2. กลุ่มลายประกอบ เป็นลายที่มีขนาดเล็กกว่าลายหลักและใช้สำหรับจกประกอบลายหลัก โดยจะถูกจัดตำแหน่งให้อยู่ทั้งสองข้างของลายหลักข้างละเท่า ๆ กัน ซึ่งลายประกอบมีหลากหลายและในแต่ละลายของแต่ละพื้นบ้านก็อาจมีชื่อเรียกไม่เหมือนกันหรือบางลายก็ไม่มีชื่อเรียก

นอกจากลวดลายของผ้า ประเภทผ้าขึ้นไทยวน จังหวัดราชบุรี สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ซึ่งขึ้นอยู่กับโอกาส และลักษณะที่นำไปใช้ ซึ่งแบ่งได้ ดังนี้คือ

1. ผ้าขึ้นตีนจก ได้แก่ ขึ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทอด้วยวิธีจก หรือ ควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่าง ๆ ซึ่งมีโครงสร้างประกอบด้วยผ้า 3 ส่วน คือ หัวขึ้น ตัวขึ้น และตีนขึ้น พบในลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวไท-ยวน ราชบุรี มี 3 ลักษณะ คือ

1.1 ขึ้นตีนจก จกเฉพาะตีนขึ้น ตัวขึ้น เป็นผ้าพื้นสีดำ หรือ สีคราม ขึ้นบาง ผืนมีตัวขึ้นทอด้วยวิธียกมุก หัวขึ้นใช้ผ้าขาวผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงเย็บต่อกันกับตัวขึ้น

1.2 ขึ้นตีนจก จกทั้งตัว ซึ่งลักษณะนี้จะมีตัวขึ้นและตีนขึ้นทอด้วยวิธีจก แต่ทอเป็นผ้าคนละชิ้น แล้วนำมาเย็บต่อเป็นผืนเดียวกัน ตัวขึ้นส่วนมากจะทอด้วยลายกูด ลายนกลายมะลิเลื้อย เป็นลายพันรอบตัวขึ้นตีนขึ้นทอลายหลักทั้ง 9 ลาย หัวขึ้นมีลักษณะเดียวกับขึ้นตีนจกจึงถือได้ว่า ขึ้นชนิดนี้เป็นผลงานทางศิลปหัตถกรรมชั้นสูงของ ไท-ยวน ราชบุรี

1.3 ขึ้นตีนจก ตัวยกมุกสลับมัดหมี่ ตีนขึ้นทอด้วยวิธีจกเหมือนตัวขึ้นตีนจกทั่วไป ตัวขึ้นทอด้วยวิธียกมุกสลับด้วยการทอแบบมัดหมี่ ถือได้ว่าเป็นเทคนิคของภาคอีสาน ตัวขึ้นใช้เส้นใยประเภทไหมเป็นวัสดุทอซึ่งพบไม่มากในผ้าขึ้นตีนจกของไท-ยวน ราชบุรี

2. ขึ้นตา ได้แก่ ขึ้นที่เป็นศิลปะการทอรองจากขึ้นตีนจก ซึ่งมี 2 ชนิด คือ

2.1 ขึ้นตาผ้าพื้น เป็นการทอแถบสีต่าง ๆ พันรอบตัว เช่น สีดำ สีเหลือง สีเขียว ส่วนตีนขึ้นจะมีแถบเหลืองและแถบผ้าเป็นสีดำ

2.2 ขึ้นตาหมู แตกต่างจากขึ้นตาผ้าพื้นตรงที่ส่วนตัวขึ้นมีการจกลายประกอบเป็นหมู่พันรอบตัวขึ้นเว้นระยะเป็นช่วง ๆ ส่วนมากจะใช้ลายหักขอเหลือง มะลิเลื้อย ดอกจัน ในการทอลายจก เป็นขึ้นที่มีศิลปะการทอสูงรองมาจากขึ้นตีนจก

3. ขึ้นชีว ได้แก่ ขึ้นที่ทอสำหรับนุ่งทำงานอยู่กับบ้าน ตีนขึ้นเป็นผ้าพื้นสีดำ ส่วนตัวขึ้นเป็นพื้นสีเขียว และจกลายประกอบระหว่างรอยต่อตีนกับตัว และตัวกับหัวขึ้น

4. ขึ้นแล่ ได้แก่ ขึ้นที่ทอสำหรับนุ่งทำงานอยู่กับบ้านหรือนอกบ้าน เป็นขึ้นที่ถือว่ามีการทอไม่ยากและโดยส่วนมาก ผู้หญิง ไท-ยวน ในสมัยก่อนจะมีขึ้นแล่วีนุ่งทุกคน

1.5 ผ้าทอพื้นเมืองกับการปรับตัวสู่กระแสแฟชั่น

หากกล่าวถึงผ้าไทยกับวงการแฟชั่นอาจกล่าวได้ว่า แฟชั่นไทยในรอบสิบปีที่ผ่านมาพบว่า ผ้าทอร่วมสมัยได้รับความสนใจจากศิลปินนักออกแบบผ้าของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

โดยมีผลงานที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับวงการผ้าไทยสู่ระดับต้น ๆ ของประเทศ แม้ว่าวงการแฟชั่นผ้าไทยจะเป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นแต่ความนิยมในการเลือกซื้อสินค้าของคนไทยกลับไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร หากวิเคราะห์ถึงปัญหาประเด็นสำคัญคือ กระแสนิยมแฟชั่นจากต่างชาติที่เข้ามามีบทบาทในสังคมซึ่งเข้ามาสู่เมืองไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น โดยที่ผ่านมามาประเทศไทยได้มีการปลูกฝังด้านค่านิยมในการอนุรักษ์และสนับสนุนสินค้าไทยไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ค่านิยมไทยถูกดูถูกขึ้นไปกับกระแสค่านิยมต่างชาติได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อเป็นการปลูกกระแสค่านิยมการใช้สินค้าที่ทำจากผ้าทอพื้นเมืองในฐานะผ้าไทยให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นแนวทางในการส่งเสริมผ้าไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดสากล จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อให้เกิดกระแสนิยมการใช้ผ้าไทยดังกล่าว โดยอาจเริ่มปลูกฝังในกลุ่มของวัยรุ่นซึ่งจะเป็นกำลังหลักในอนาคตต่อไปแต่ทั้งนี้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ก็ควรที่จะได้รับการประยุกต์ออกแบบให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ที่สำคัญคือ การส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปาชีพพื้นบ้านของไทยอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น การปรับตัวของผ้าทอพื้นเมืองเพื่อการเข้าสู่กระแสแฟชั่น จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการฟื้นฟูผ้าทอพื้นบ้าน เพื่อการกลับสู่การเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต แต่การปรับตัวเพื่อให้เข้ามามีบทบาทในสังคมอาจจำเป็นต้องอิงกระแสการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม โดยการปรับรูปแบบ ลวดลาย สี สัน หรือการสร้างสรรคเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผ้าทอพื้นบ้านมีความร่วมสมัย และเป็นที่ต้องการของกลุ่มบุคคลในสังคมไม่อยู่ในวงจำกัด ที่สำคัญคือ การสร้างสรรค์บนพื้นฐานแนวคิดภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาให้คงอยู่บนกระแสการเปลี่ยนแปลง

2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย

2.1 ความหมายและความสำคัญของเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกาย หมายถึง สิ่งที่มนุษย์นำมาใช้เป็นเครื่องห่อหุ้มร่างกาย การแต่งกายของมนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์สามารถค้นคว้าได้จากหลักฐานทางวรรณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อให้เป็นเครื่องช่วยชี้้นำให้รู้และเข้าใจถึงแนวทางการแต่งกาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัย

การออกแบบเครื่องแต่งกาย หมายถึง การออกแบบเครื่องแต่งกายที่เป็นการสร้างสรรค์ไปตามแนวคิดของนักออกแบบ โดยอาศัยแนวความคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับบริบท

ทางสังคม หรือแนวโน้มแฟชั่น ซึ่งแนวคิดในการสร้างสรรค์อาจเกิดขึ้นใหม่หรือการดัดแปลงจากเครื่องแต่งกายที่เป็นที่นิยมอยู่หรือเคยได้รับความนิยมมาในอดีต

การออกแบบเครื่องแต่งกายเกิดขึ้นมาเมื่อมนุษย์ถือกำเนิดขึ้นโดยเกิดจากการดำรงชีวิตไปตามบริบท ร่วมกับการพัฒนา รูปแบบเครื่องแต่งกายจากประสบการณ์ในการดำรงชีวิตร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการพัฒนา รูปแบบเครื่องแต่งกายในแต่ละยุคสมัย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกายจากสิ่งที่ได้มาจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ใบหญ้า หนังสัตว์ ขนนก ดิน สีต่างๆ ฯลฯ มนุษย์บางเผ่าพันธุ์รู้จักการใช้สีที่ทำมาจากต้นพืช โดยนำมาเขียนหรือสีกตามร่างกายเพื่อใช้เป็นเครื่องตกแต่งแทนการใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกาย ต่อมา มนุษย์มีการเรียนรู้ ถึงวิธีที่จะดัดแปลงการใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกายจากธรรมชาติให้มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการแต่งกาย เช่น มีการผูก มัด สาน ถัก ทอ อัด ฯลฯ และมีการวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงการรู้จักใช้วิธีการตัดเย็บ ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้รูปแบบเครื่องแต่งกายแตกต่างกัน ดังนี้

1. สภาพภูมิอากาศ ประเทศที่อยู่ในภูมิอากาศแถบเส้นอาร์คติก ซึ่งมีอากาศที่หนาวเย็นมาก มนุษย์ในแถบภูมิภาคนี้จะสวมเสื้อผ้าซึ่งทำมาจากหนังหรือขนของสัตว์ เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ส่วนในภูมิภาคที่มีอากาศร้อนอบอ้าว เสื้อผ้าที่สวมใส่จะทำจากเส้นใย ซึ่งทำจากฝ้าย แต่ในทวีปแอฟริกา เสื้อผ้าไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับการป้องกันจากสภาพอากาศ แต่เขากลับนิยมใช้พวกเครื่องประดับต่างๆที่ทำจากหินหรือแก้วสีต่างๆ ซึ่งมีอยู่ในธรรมชาตินำมาตกแต่งร่างกาย เพื่อใช้เป็นเครื่องรางหรือเครื่องป้องกันตัว

2. ศัตรูทางธรรมชาติ ในภูมิภาคเขตร้อน มนุษย์จะได้รับความรำคาญจากพวกสัตว์ปีกประเภทแมลงต่างๆ จึงหาวิธีขจัดปัญหาโดยการใช้โคลนพอกร่างกายเพื่อป้องกันจากแมลง ชาวฮาวายเอี้ยน แถบทะเลแปซิฟิก สวมกระโปรงซึ่งทำด้วยหญ้า เพื่อใช้สำหรับป้องกันแมลง แต่ก็ได้กลายเป็นที่เก็บแมลงเสียมากกว่า ชาวพื้นเมืองโบราณของญี่ปุ่นรู้จักใช้กางเกงขายาว เพื่อป้องกันสัตว์และแมลง

3. สภาพของการทำงานและอาชีพ หนังสัตว์และใบไม้สามารถใช้เพื่อป้องกันอันตรายจากภายนอก เช่น การเดินป่าเพื่อหาอาหาร มนุษย์ก็ใช้หนังสัตว์และใบไม้เพื่อป้องกันการถูกหนามเกี่ยว หรือ ถูกสัตว์กัดต่อย ต่อมา สามารถนำเอาใยจากต้นแฟลกซ์ (Flax) มาทอเป็นผ้าที่เรียกกันว่า ฝ้ายลินิน เมื่อความเจริญทางด้านวิทยาการมีมากขึ้น ก็เริ่มมีสิ่งทีผลิตเพิ่มขึ้นอีกมากมายหลายชนิด สมัยศตวรรษที่ 19 เสื้อผ้ามีการวิวัฒนาการเพิ่มมากขึ้น มีผู้คิดประดิษฐ์เสื้อผ้าพิเศษ เพื่อให้

เหมาะสมกับความต้องการของผู้สวมใส่ โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานประเภทต่างๆ เช่น กลาสีเรือล่าปลาวาฬ คนงานเหมืองแร่ เกษตรกร คนงานอุตสาหกรรม ช่างราชการทหาร ตำรวจ พนักงานดับเพลิง เป็นต้น อันตรายต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างปฏิบัติงาน ทำให้ความต้องการของมนุษย์ในด้านเสื้อผ้ามีมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ เสื้อผ้าที่ผลิตขึ้นมาได้มีการปรับปรุงและตกแต่งพิเศษเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับอาชีพต่างๆ เช่น ให้มีความคงทนต่อสารเคมี ทนต่อพิษ และ อุณหภูมิ นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งพิเศษอื่นอีก อาทิเช่น ทนต่อการซักและทำความสะอาด ไม่เป็นลื่นไฟฟ้า ไม่ดูดซึมน้ำ และไม่เป็นตัวนำความร้อน เป็นต้น

4. ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา เมื่อมนุษย์มีสติปัญญามากยิ่งขึ้น มีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มชน และจากการอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะนี้เอง จึงจำเป็นต้องมีระเบียบและกฎเกณฑ์ในอันที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยไม่มีการรุกรานซึ่งกันและกัน จากการปฏิบัติที่กระทำสืบต่อกันมาเรื่อยๆ ในที่สุดได้กลายมาเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมขึ้น

ในสมัยโบราณ เมื่อมีการเฉลิมฉลองประเพณีสำคัญต่างๆ เช่น การเกิด การตาย การเก็บเกี่ยวพืชผล หรือเริ่มมีการสังคมกับกลุ่มอื่นๆ ก็จะมีการประดับหรือตกแต่งร่างกาย ให้เกิดความสวยงามด้วยเครื่องประดับต่างๆ เช่น ขนนก หนังสัตว์ หรือทาสีตามร่างกาย มีการสักหรือเจาะ บางครั้งก็วาดลวดลายตามส่วนต่างๆของร่างกาย เพื่อแสดงฐานะหรือตำแหน่ง ซึ่งในปัจจุบันก็ยังมีหลงเหลืออยู่ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นชาวพื้นเมืองของประเทศต่างๆ ศาสนาก็มีบทบาทสำคัญในการแต่งกายด้วยเหมือนกัน ในสมัยสงครามทางศาสนา เช่น ? สงครามครูเสด ? ซึ่งเป็นสงครามที่ยืดเยื้อนานกว่า 300 ปี การสงครามที่ยาวนานทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างข้าศึกเกิดขึ้น ทำให้ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดและวัฒนธรรมซึ่งกันและกันตามมา

5. ความต้องการดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้าม ธรรมชาติของมนุษย์เมื่อเจริญเติบโตขึ้น ย่อมมีความต้องการความสนใจจากเพศตรงกันข้าม โดยจะมีการแต่งกายเพื่อให้เกิดความสวยงาม มีการจับจ่ายใช้สอยในเรื่องเสื้อผ้ามากยิ่งขึ้น ผู้ที่ทำหน้าที่สนองความต้องการนี้ได้ดีที่สุที่สุดก็คือ นักออกแบบเสื้อผ้า ซึ่งได้พยายามออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามระดับของสังคมและเศรษฐกิจของผู้สวมใส่

6. เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อม สถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์ แต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน จึงทำให้เกิดการแต่งกายที่แตกต่างกันออกไป สังคมทั่วไปมีหลายระดับชนชั้น มีการแบ่งแยกกันตามฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น ชนชั้นระดับเจ้านาย ชาวบ้าน และกรรมกร การแต่งกายสามารถบอกได้ถึงสถานะภาพทางสังคมของผู้สวมใส่ได้อีกด้วย

2.2 หลักการออกแบบเครื่องแต่งกาย

การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่สนองความต้องการในสิ่งใหม่ๆของมนุษย์ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด และมีความสะดวกสบายมากขึ้น การถ่ายทอดรูปแบบจากความคิดออกมาเป็นผลงาน ที่ผู้อื่นสามารถมองเห็น รับรู้ หรือสัมผัสได้ เพื่อให้มีความเข้าใจในผลงานร่วมกันโดยการออกแบบนั้นถือว่ามีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ดังนี้

1. คุณค่าทางกาย คุณค่าของงานออกแบบที่มีผลทางด้านร่างกาย คือคุณค่าที่มีประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันโดยตรง เช่น โถงมีไว้สำหรับไถนา แก้วมีไว้สำหรับใส่น้ำ ยานพาหนะมีไว้สำหรับเดินทาง บ้านมีไว้สำหรับอยู่อาศัย เป็นต้น

2. คุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึก คุณค่าของงานออกแบบที่มีผลทางอารมณ์ความรู้สึกเป็นคุณค่าที่เน้นความชื่นชอบ ฟังพอใจ สุขสบายใจ หรือ ความรู้สึกนึกคิดด้านอื่น ๆ ไม่มีผลทางประโยชน์ใช้สอยโดยตรง เช่น งานออกแบบทางทัศนศิลป์ การออกแบบ ตกแต่ง โบราณ คุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึกนี้ อาจจะเป็นการออกแบบ เคลือบแฝงในงานออกแบบ ที่มีประโยชน์ทางกายก็ได้ เช่น การออกแบบตกแต่งบ้าน ออกแบบตกแต่งสนามหญ้า ออกแบบ ตกแต่งร่างกาย เป็นต้น

3. คุณค่าทางทัศนคติ คุณค่าของงานออกแบบที่มีผลทางทัศนคติ เน้นการสร้างทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อผู้พบเห็น เช่น อนุสาวรีย์สร้างทัศนคติให้รักชาติ กล้าหาญ หรือทำความดี งานจิตรกรรมหรือประติมากรรมบางรูปแบบ อาจจะได้ แสดงความกตัญญูตักเตือน เพื่อเน้นการระลึกถึงทัศนคติที่ดีและถูกควรในสังคม เป็นต้น

ดังนั้นพื้นฐานการออกแบบเสื้อผ้าต้องอาศัยพื้นฐานการออกแบบในการสร้างสรรค์รูปแบบให้เกิดความสมดุลโดยยึดหลักการองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นต่องานออกแบบทุกประเภท เพื่อสร้างให้เกิดรูปทรงหรือรูปแบบที่สมบูรณ์ ได้แก่ เส้น (Line) สี (Color) ที่ว่าง (Space) รูปแบบหรือรูปร่าง (Form) พื้นผิว (Texture) เส้นกรอบนอก (Silhouettes) นอกจากนี้การออกแบบเสื้อผ้า นอกจากจะยึดหลักการออกแบบเบื้องต้นแล้ว สิ่งที่สำคัญคือการใช้เทคนิคที่จำเป็นสำหรับการออกแบบเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปร่างและรูปทรงที่แตกต่างกันออกไปของผู้สวมใส่ อันเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญต่อนักออกแบบเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการออกแบบเสื้อผ้าจะมีความแตกต่างกับงานออกแบบชนิดอื่น เพราะการออกแบบเสื้อผ้านั้น นอกจากจะเป็นการสร้างสรรค์รูปแบบผลงานตามแนวคิดเพื่อสร้างสรรค์ผลงานแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องให้เหมาะสมกับรูปร่างและบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ เทคนิคการออกแบบเสื้อผ้าจึงมีความสำคัญในการออกแบบโดยสรุปได้ดังนี้

สี มีความสำคัญในการออกแบบเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสีทำให้สะดุดตาและจะเป็นสิ่งแรกที่มองเห็น ซึ่งหากนักออกแบบมีความชำนาญในการเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพหรือแนวคิด รวมไปถึงแนวโน้มแฟชั่นก็จะเป็นการส่งเสริมงานออกแบบให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยหลักการใช้สีกับงานออกแบบเครื่องแต่งกาย ซึ่งนักออกแบบต้องทำความเข้าใจในแม่สีและวงจสีเบื้องต้นเพื่อการประยุกต์ใช้ในงานออกแบบและการใช้เทคนิคการใช้สีในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนอกจากการศึกษาเกี่ยวกับแม่สี วงจสีและวรรณะของสีแล้ว นักศึกษาควรได้รู้จักประเภทต่างๆของสีในงานศิลปะด้วย ทั้งนี้เพราะว่าถ้านักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของสียิ่งมากขึ้นก็จะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปสร้างสรรค์งานศิลปะได้อย่างถูกต้องตาม โอกาส และความต้องการ ซึ่งผู้เรียนเองต้องอาศัยการฝึกฝนพอสมควร ในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ความรู้เรื่องสีประเภทต่างๆไปใช้ เพราะถ้าหากขาดการฝึกฝนที่ดีแล้วผลงานก็จะออกมาไม่น่ามอง ดังนั้น การศึกษาถึงประเภทต่างๆของสีจึงมีความจำเป็น ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนที่เป็นพื้นฐานความรู้เบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. ค่าความเข้มหรือน้ำหนักของสี สีต่างๆที่เกิดขึ้นในวงจสีหากเรานำมาเรียงน้ำหนักความอ่อนแก่ของสีหลายสี เช่น ม่วง น้ำเงิน เขียวแกมน้ำเงิน เขียว และเหลืองแกมเขียว หรือ ม่วง แดง แดงส้ม ส้ม ส้มแกมเหลือง และเหลือง หรือเรียกว่าค่าในน้ำหนักของสีหลายสี (Value of different color) สำหรับค่าความเข้มอีกประเภทหนึ่งเกิดจากการนำสีใดสีหนึ่งเพียงสีเดียวแล้วนำมาไล่น้ำหนักอ่อนแก่ในตัวเอง เราเรียกว่าค่าน้ำหนักสีเดียว (Value of single color) ซึ่งถ้าผู้เรียนฝึกฝนได้เป็นอย่างดีแล้ว สามารถนำความรู้จากการไล่น้ำหนักนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากในการสร้างงานจิตรกรรม

2. สีตัดกัน หรือสีตรงข้าม สีตัดกันหรือสีตรงข้ามก็คือสีที่อยู่ตรงข้ามกันในวงจสีนั่นเอง การที่เราจะทราบว่าสีคู่ใดเป็นสีตรงข้ามกันอย่างแท้จริงหรือไม่ ให้นำเอาสีคู่ นั้นมาผสมกันดู ถ้าผลการผสมกันออกมาเป็นสีกลางนั้นหมายถึงว่าสีคู่นั้นเป็นคู่สีตัดกันอย่างแท้จริง ตัวอย่างสีคู่ตัดกันมีดังนี้ สีเขียวเหลือง กับ สีม่วงแดง สีเขียว กับ สีแดง สีเขียวแก่ กับ สีแดงส้มสีน้ำเงิน กับ สีส้ม สีม่วงน้ำเงิน กับ สีเหลืองส้ม สีดังตัวอย่างนั้นเป็นคู่สีที่ตัดกันซึ่งการใช้สีตัดกันในการสร้างงานศิลปะนั้นต้องมีหลักเกณฑ์พอสมควร หากใช้อย่างไม่รู้หลักการแล้วจะทำให้การสร้างสรรค์ผลงานออกมาไม่น่ามอง ขัดต่อหลักการทางศิลปะ อีกด้วย การสร้างงานศิลปะที่มีแต่สีกลมกลืนโดยไม่นำสีที่ตัดกันไปใช้บางครั้งทำให้ภาพดูน่าเบื่อหากนำสีตัดกันไปใช้จะทำให้ภาพดูมีความสดใสหรือน่าสนใจ

3. สีเอกรงค์ คือสี สีเดียวหรือสีที่แสดงออกมาเด่นเพียงสีเดียว ซึ่งเหมือนว่าจะคล้ายคลึงกับสีส่วนรวมหรือสีครอบงำ แต่ที่จริงแล้วสีทั้งสองชนิดมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป สีส่วนรวมนั้นสีที่ใช้อาจเป็นสีสด หรือสีที่ลดค่าลงไปแล้ว แต่สีเอกรงค์ต้องใช้สีใดสีหนึ่งเป็นสีสดยื่นพื้นเพียงสีเดียวแล้วลดค่า น้ำหนักอ่อนแก่ ในระยะต่างๆ เป็นต้น หลักเกณฑ์คือ เมื่อเอาสีที่สดใสเป็นจุดเด่นของภาพแล้ว สีที่เป็นส่วนประกอบรอบๆ ต้องลดค่าความสดลงแล้วนำเอาสีที่จุดเด่นนั้นไปผสมด้วยบ้างทุกๆ แห่งในภาพ ข้อสำคัญคือ สีที่จะนำมาประกอบนั้นจะใช้สีกี่ก็ตาม แต่โดยมากนิยมใช้ไม่เกิน 5 สี โดยนำเอามาจากวงจรสีด้านหรือวรรณะใดวรรณะหนึ่ง ไม่นิยมนำมาจากสองวรรณะ รวมทั้งสีที่ต้องการใช้เป็นสียื่นพื้น(เอกรงค์)ด้วย เพราะสีที่อยู่ในด้านหรือวรรณะเดียวกันจะผสมกลมกลืนกันง่ายกว่า ตัวอย่างเช่น ถ้าเลือกสีมา 6 สีจากวงจรสีคือ เหลือง ส้ม แสด แดง ชาติ แดงเลือดนก และม่วงแดง เมื่อนักเรียนจะทำเอกรงค์ของสีเหลือง ก็ใช้สีเหลืองเป็นหลักหรือสีเด่น วางจุดใดจุดหนึ่งของภาพแล้วนำสีอื่นๆ ข้างต้นมาลดค่าหรือความสดลง(neutralized) โดยการนำเอาสีตรงข้ามของแต่ละคู่มาผสมลงไปพอสมควร เมื่อจะระบายก็นำเอาสีเหลืองที่เป็นสียื่นพื้นเข้ามาผสมด้วยเล็กน้อยก็ได้สีเอกรงค์ของสีเหลืองตามที่เราต้องการ การสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยสีเอกรงค์นี้จะได้ผลงานที่งดงาม เพราะโครงสร้างสีจะดูไม่รุนแรง เพราะว่าจะมีมีเรื่องสีตัดกันเข้าไปผสม และสีแต่ละวรรณะก็ไม่เข้าไปปะปนซึ่งกันและกัน นับว่าเป็นงานศิลปะที่มีโครงสร้างประณีต ผลงานชิ้นเด่นๆ ของโลกก็ใช้วิธีการนี้เช่นกัน ข้อดีอีกอย่างหนึ่งของสีเอกรงค์คือ โครงสร้างจะละเอียดละไม ไม่เบื่อง่ายเหมือนกับการใช้สีหลายสีมาผสมผสมกัน

4. สีส่วนรวม หรือสีครอบงำหมายถึงสีใดสีหนึ่งที่มีจำนวนมากกว่าสีอื่นในพื้นที่หรือภาพนั้นๆ เช่น ภาพต้นไม้ที่เรามองเห็นเป็นสีเขียว แต่ความจริงแล้วในสีเขียวของต้นไม้ นั้นอาจมีสีอื่นประกอบอยู่ด้วยเช่น สี เขียวอ่อน สีเหลือง สีน้ำตาล เป็นต้น งานจิตรกรรมทั้งแนวปัจจุบันและสมัยใหม่ล้วนแล้วแต่ต้องใช้อิทธิพลของสีส่วนรวมเข้าไปเกี่ยวข้องกับทั้งสิ้น แม้ว่าสีอื่นจะเด่นชัดในบางส่วนของภาพก็ตาม สีส่วนรวมหรือสีครอบงำนี้จะช่วยทำให้ภาพมีเอกภาพและสมบูรณ์ขึ้น ตัวอย่างเช่น ภาพเขียนของศิลปินชาวอิตาลีเลียนสมันโรถน มักจะใช้สีเหลืองหรือสีน้ำตาลเป็นสีครอบงำทั้งหมดภายในภาพแทบทุกชิ้น ทั้งนี้ไม่จำกัดเฉพาะสองสีที่ยกตัวอย่างมาเท่านั้นอาจเป็นสีกลุ่มอื่นๆ ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สร้างสรรค์

5. ระยะเวลาของสี เมื่อกล่าวถึงระยะเวลาของสี นั้นก็หมายรวมถึงระยะเวลาใกล้ของแสงเงาที่เกิดแก่วัตถุนั้นๆ ด้วย ซึ่งหลักการของน้ำหนักใกล้ไกลของวัตถุคือ วัตถุที่ใกล้ตา แสงเงาจะสว่างจัดชัดเจน และเมื่อระยะเวลาไกลออกไปทั้งแสงและเงาก็จะจางลงไปด้วย ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะระยะไกลนั้นจะมีเรื่องของบรรยากาศเข้ามากรองทั้งแสงและเงาให้จางลง ระยะยิ่งไกลออกไปแสงเงายิ่งจางไป

จางไป จนกลายเป็นภาพแบนราบ ตัวอย่างเช่นภาพเขียนทิวทัศน์ที่มีฉากหลังเป็นทิวเขา เราจะเห็นว่าทิวเขานั้นจะเป็นสีจาง ๆ แบน ๆ ไม่มีแสงเงาเพราะถูกบรรยากาศเข้ามาเกี่ยวข้อง ระยะใกล้ไกลของสี (Perspective of Color) มีหลักเกณฑ์ที่พอสรุปได้ดังนี้

5.1 วัตถุที่มีสียิ่งไกลออกไป สีของวัตถุก็ยิ่งใกล้เป็นสีกลางเข้าไปทุกที

5.2 น้ำหนักของวัตถุที่มีสี เมื่อไกลออกไป ก็ยิ่งจางลงกลายเป็นสีกลาง และ น้ำหนักก็อ่อนลงด้วย ถ้ามีส่วนที่เป็นแสงสว่าง ก็จะมีดมัวลง เงามก็จะจางลง และค่อยๆปรับลงจนไม่มีน้ำหนัก

5.3 วัตถุที่มีสีตามระยะใกล้ไกล แสงเงาแสงเงาจะมีลักษณะดังตัวอย่าง เช่น พุ่มไม้ที่มีสีเขียวที่เขียวที่มีพีชปกคลุมเมื่อถูกแสงจัด ๆ เงามจะออกไปทางสีม่วงแดง เมื่อระยะใกล้ออกไปเงาจะเป็นสีที่ค่อนข้างเงิน และเมื่อไกลจนเห็นระยะลับ ๆ เงามจะกลายเป็นสีเขียว

นอกจากการใช้สีเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับรูปแบบเครื่องแต่งกายแล้ว การให้ความสำคัญของลักษณะรูปร่างของคนทุกคนมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกัน เช่น บางคนก็สูงผอม อ้วนเตี้ย บางคน รูปร่างส่วนบนใหญ่ ส่วนล่างเล็ก บางคนตั้งแต่ส่วนสะโพกลงไปจะใหญ่มาก ฯลฯ แต่สำหรับคนที่มีรูปร่างสมส่วนนั้นสามารถสวมใส่เสื้อผ้าได้หลากหลายรูปแบบ แต่สำหรับคนที่มีรูปร่างไม่สมส่วนต้องมีการสวมใส่เสื้อผ้าที่อำพรางสัดส่วนเพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดีในการสวมใส่เสื้อผ้า ดังนั้นการใช้เส้นในการลวงตาจึงเป็นเทคนิคหนึ่งที่นักออกแบบควรศึกษาเพื่อใช้ในการประยุกต์ผลงาน ได้แก่

การลวงตาโดยการใช้เส้นตั้ง (Vertical lines) การใช้เส้นตั้งที่แบ่งรูปทรงออก 3 ส่วน ให้ส่วนกลางกว้างกว่าส่วนริมจะดูเอวเล็กได้ หรือเส้นตั้งคู่ที่อยู่ตรงกลางตัวตลอดจะดูสูงกว่าเส้นเกล็ดที่อยู่ช่วงกลางตัว ระดับเอว จะดูเอวเล็ก เส้นเกล็ดที่ยาวจากเอวถึงช่วงล่างจะดูเอวเล็กและช่วงล่างยาว เส้นเกล็ดตั้งที่อยู่ครึ่งตัวบนจะช่วยให้อเอวเล็กและสูง เส้นเกล็ดที่ยาวตลอดลำตัว จะดูทั้งเอวเล็กและตัวสูงกว่าการใช้เส้นในแนวตั้งที่ติดต่อกันไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีอะไรมาขัดขวาง จะให้ความรู้สึกต่อสายตาในด้านความสูงและแคบถ้าใช้กับการแต่งกายของผู้หญิงที่มีรูปร่างสูงก็จะดูสูงและผอมยิ่งขึ้น ถ้าจะสวมใส่ก็ควรจะมีเข็มขัดหรือเส้นตามแนวขวางมาขัดบ้างเพื่อให้ไม่ดูสูงยาวจนเกินไปถ้าคนที่มีรูปร่างอ้วนเตี้ยใช้เส้นตามแนวตั้งมาตกแต่งในเสื้อผ้าจะดูดีกว่าใช้เส้นแนวขวางจะทำให้ดูไม่เตี้ยและไม่อ้วนเกินไป

การลวงตาโดยการใช้เส้นตามแนวนอน (Houzontal lines) การใช้เส้นในแนวนอนหรือตามขวางในเสื้อผ้าจะทำให้รูปร่างดูกว้างและสั้นลง เส้นที่เกิดจากการตกแต่งของ Yokes ฝ้าคาดเอว แนวของกระเป๋ า แนวของตะเข็บที่เป็นแถบคาดตามขวาง การใช้แนวเส้นตามขวางจะ

ใช้ได้ดีกับคนที่มีรูปร่างสูงได้สัดส่วนหรือเด็กวัยรุ่นก็ใช้ได้คนที่มีรูปหน้ายาวหรือหน้ารูปไข่จะใช้เสื้อที่เป็นคอสี่เหลี่ยมได้ดีกว่าใส่เสื้อคอรูปตัว V

การลวงตาโดยการใช้เส้นตามแนวทแยง (Diagonal lines) เส้นทแยงที่ใช้ในเสื้อผ้าจะทำให้ส่วนต่าง ๆ ตรงส่วนนั้นดูมีความยาวมากขึ้นหรือใช้เพื่อการเน้นเส้นทแยงที่เป็นแนวเส้นของรูปคอ V จะใช้ได้ดีกับคนที่มีรูปหน้ากลม หรือเส้นทแยงจากไหล่ถึงเอวจะทำให้ดูเอวเล็กเส้นทแยงที่เป็นแนวตะเข็บต่อเสื้อเป็นเส้นตักแต่งจากเอวมารวมกันที่ตรงกลางหน้าท้องจะทำให้ดูตัวสูงขึ้นเส้นทแยงจากไหล่ทั้งสองข้างแล้วมาบรรจบกันที่เอวด้านหน้าแล้วแยกออกไปทางสะโพกจะทำให้เอวดูเล็กลงหรือเส้นทแยงจากไหล่ทั้งสองมาบรรจบที่เอวจะทำให้ดูตัวสูงขึ้น

สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานการออกแบบเสื้อผ้าที่มีความจำเป็นในการออกแบบ นักออกแบบควรคำนึงถึงเพื่อให้รูปแบบของเสื้อผ้ามีความเหมาะสมและมีรูปทรงที่สมบูรณ์ตามแนวคิดของการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญที่นักออกแบบพึงปฏิบัติหรือนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ของผลงานที่แตกต่างและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

2.3 การเลือกเสื้อผ้าในงานออกแบบเครื่องแต่งกาย

นักออกแบบควรให้ความสำคัญกับการเลือกเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบได้อย่างเหมาะสมนั้น นักออกแบบอาจอาศัยหลักสำคัญในการพิจารณาหลักในการเลือกเสื้อผ้า 3 ประการ ซึ่งประกอบด้วย การพิจารณาตามความเหมาะสมของโอกาส การพิจารณาลายผ้า และการพิจารณาลักษณะพื้นผิวของผ้า

การพิจารณาความเหมาะสมของโอกาส ได้แก่ การพิจารณาความเหมาะสมจากสภาพแวดล้อม หรือ โอกาสของการใช้งาน เช่น การออกแบบสำหรับเสื้อผ้าฤดูหนาว นักออกแบบควรเลือกผ้าที่มีเนื้อหนาที่ช่องอากาศผ่านทะลุได้ยาก เช่น ผ้าขนสัตว์ ผ้าทอไหมพรม ฯลฯ การออกแบบสำหรับเสื้อผ้าฤดูร้อน ควรเป็นผ้าที่เป็นเส้นใยธรรมชาติจากพืช เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าลินิน ที่มีความบางและมีช่องให้ลมผ่านได้ดีก็จะเหมาะสมกับการสวมใส่เพราะช่วยซับเหงื่อได้ดีกว่าผ้าที่เป็นใยสังเคราะห์ หรือหากต้องการออกแบบเสื้อผ้าที่ต้องการใช้งานในชีวิตประจำวันก็ควรเลือกดูว่าผ้าชนิดใดมีความทนทานต่อการใช้งานและมีเนื้อผ้าเป็นไปในทิศทางที่กล่าวข้างต้น ซึ่งปัจจุบันมีผ้าใยสังเคราะห์ผลิตขึ้นมาเพื่อรองรับการใช้งานในแต่ละประเภทอยู่แล้ว นักออกแบบ

ควรเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยเฉพาะรูปแบบเสื้อผ้าในโอกาสพิเศษจะต้องใช้ผ้าที่มีความมันเงา บางเบา เพื่อทำให้เกิดความสวยงามให้เหมาะกับสถานที่

การพิจารณาลายผ้า เป็นการเลือกลายผ้าเพื่อนำไปใช้ให้มีความเหมาะสมและหากต้องการออกแบบเพื่อเป็นงานแฟชั่นแล้วมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้งานออกมาเป็นงานแฟชั่นชั้นสูง ซึ่งลักษณะของผ้าทั่วไปสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. ผ้าพื้น เป็นผ้าที่ไม่มีลวดลายซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามประเภทของพื้นผิว และมีความหนาบางแตกต่างกัน นักออกแบบจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับลักษณะการใช้งานของเสื้อผ้าเสียก่อนแล้วจึงเลือกใช้ผ้าให้มีความเหมาะสม ซึ่งผ้าพื้นจะเป็นผ้าที่สามารถใช้ในการออกแบบได้ค่อนข้างง่ายเพราะไม่มีลวดลายเป็นตัวกำหนด ดังนั้นผ้าพื้นคงขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้สีของผู้ออกแบบว่าต้องการใช้สีใดและการกำหนดความหนาบางพร้อมกับพื้นผิวสัมผัสคงต้องขึ้นอยู่กับการใช้งานของผู้สวมใส่

2. ผ้าลาย เป็นผ้าที่เกิดจากการใช้เส้นประกอบขึ้นเป็นรูปทรงเรขาคณิต รูปทรงธรรมชาติ รูปทรงนามธรรม ฯลฯ แบบต่าง ๆ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม ฯลฯ นำมาจัดองค์ประกอบให้เกิดความสวยงามในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งการออกแบบเสื้อผ้าต้องพิจารณาการต่อลายให้ตรงกับตะเข็บหรือรอยต่อ ที่สำคัญคือ การเลือกใช้ลายให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้สวมใส่และโอกาส

การพิจารณาลักษณะของพื้นผิว เป็นการพิจารณาในการเลือกใช้ผ้าโดยคำนึงถึงหลัก 2 ประการ ได้แก่ ความนุ่มและความกระด้าง และความหนาบางของผ้า ซึ่งทั่วไปแล้วการใช้งานขึ้นอยู่กับความเหมาะที่นักออกแบบต้องการในการสื่อให้เห็นถึงเส้นกรอบนอกที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและแนวคิดในการออกแบบ

จากข้อมูลข้างต้นการพิจารณาความเหมาะสมในการเลือกใช้ผ้ากับงานออกแบบเสื้อผ้าเป็นหลักสำคัญพื้นฐานที่นักออกแบบควรปฏิบัติ ปัจจัยที่สำคัญคือการเริ่มต้นกับการทำความเข้าใจในวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและนำมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบ ซึ่งจะมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ของนักออกแบบ ที่พยายามส่งเสริมให้ผลงานของตนเองมีความเหมาะสมกับผู้สวมใส่และโอกาสใช้งานประเภทใด สิ่งที่สำคัญคือการออกแบบเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการรวมทั้งบุคลิกภาพของกลุ่มเป้าหมาย

3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มแฟชั่น

3.1 ความหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับแฟชั่น

แฟชั่น เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษว่า Fashion ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำนี้ว่า "สมัยนิยมหรือวิธีการที่นิยมกันทั่วไปชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง" เป็นการยอมรับจนเกิดเป็นค่านิยม ซึ่งหากกล่าวถึงคำว่าแฟชั่น หลายคนมีมุมมองลงไปในเรื่องของเครื่องแต่งกาย เพราะหากกล่าวถึงคำว่าแฟชั่นในกระแสปัจจุบันนั้นแฟชั่นเครื่องแต่งกายจะมีพื้นที่ในกระแสความนิยมมากเป็นอันดับแรก อาจเป็นเพราะการยึดพื้นที่ในการบริโภคที่มีอัตราการซื้อหากมากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคสามารถจับจ่ายได้ไม่ยากนักเพราะราคาไม่แพงจนเกินไป อีกทั้งกำลังซื้อของกลุ่มวัยรุ่นที่ต้องการมีพื้นที่ของตัวเองอยู่บนกระแสของคำว่า "แฟชั่น" ดังนั้นแฟชั่นอาจกล่าวได้ว่าเป็นกระแสความนิยมทั่วไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อาจมีกระบวนการเกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบหรือภาษาในช่วงหนึ่งซึ่งเป็นไปตามกระแส

ความสนใจแฟชั่นของวัยรุ่นก่อตัวขึ้นในบริบทของการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นหันมาสนใจแฟชั่นส่วนหนึ่งเพราะต้องการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ผ่านการมีความสนใจร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนและพูดคุยทำให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มได้ รูปแบบทางวัฒนธรรมที่มีอยู่วัยรุ่นสามารถเลือกเข้าร่วมได้ ประกอบกับเงื่อนไขเฉพาะสถานการณ์ในช่วงเวลา รวมถึงโครงสร้างของตำแหน่งทางสังคมของวัยรุ่น ณ เวลานั้น ๆ

ปัจจุบันมีการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้าพบว่า สินค้าในกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศของวัยรุ่นไทย เกาะกระแสแฟชั่น และไม่ยึดติดในแบรนด์สินค้าอีกต่อไป ขอเพียงมีฟังก์ชันการใช้งานที่ตรงกับความต้องการก็พร้อมจะตัดสินใจซื้อได้ทันที และในกลุ่มของนักเรียนนักศึกษาถือเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูงกลุ่มหนึ่งของประเทศ โดยสังเกตได้จากงานแสดงสินค้าไอทีที่จัดขึ้นตลอดทั้งปี จะพบว่า มีผู้ซื้อรายใหญ่ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกลุ่มคนทำงาน (ปฐุม อินทรโรดม. www.tlcthai.com)

ทั้งนี้ พฤติกรรมการบริโภคสินค้าของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตพอสมควร โดยจะเน้นความสะดวก ความชอบ และเป็นการบริโภคตามกระแส อิงแฟชั่นเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นผู้นำกระแส ในขณะที่เดียวกันก็ลดพฤติกรรมการยึดติดในแบรนด์สินค้านาลง ดังนั้นหากผ้าไทยมีการปรับปรุงรูปแบบและภาพลักษณ์ให้มีความสัมพันธ์กับความต้องการของกลุ่มวัยรุ่น อาจเป็นแนวทางในการส่งเสริมการตลาดเพื่อเจาะกลุ่มเป้าหมายที่มีกำลังซื้อสูงสุดในกลุ่มผู้บริโภค และสามารถเพิ่มฐานผู้บริโภคผ้าไทยให้สูงขึ้น

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วุฒิภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จึงนับว่าเป็นช่วงหนึ่งของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดของช่วงชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงต่อของวัยเด็กและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะต้นของวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงมากมายเกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นด้วยกันเอง และบุคคลรอบข้าง หากกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นไปอย่างเหมาะสม โดยการดูแลเอาใจใส่และการให้ความรู้จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวและมีการพัฒนาแนวคิดที่เหมาะสม หากมีการกระตุ้นให้มีความรักและห่วงแหนค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตภายใต้ชุมชนสังคมของประเทศ ได้อย่างเหมาะสมบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น และเป็นทั้งแรงผลักดันและแรงกระตุ้นให้พัฒนาการด้านอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี จะเห็นได้ว่าวัยรุ่น ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อน เพราะเป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงวัยเดียวกัน มีความต้องการรวมทั้งความชอบ และมีปัญหาเดียวกัน วัยรุ่นจึงเห็นความสำคัญของกลุ่มเพื่อน และต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่ม สิ่งหนึ่งที่วัยรุ่นเลือกคือความนิยมตามกระแสแฟชั่นเพื่อให้ตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกระแส และบุคคลรอบข้างให้การยอมรับ

ดังนั้นการให้ความสำคัญของแฟชั่นในฐานะวัฒนธรรมบริโภคเกิดขึ้นมาโดยอัตโนมัติจากการผลิตที่แพร่หลายขึ้นของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ทุนนิยม ปรัชญาการณทางวัฒนธรรมบริโภคยังถูกเสริมด้วยความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสังคมปัจจุบัน ที่ประสิทธิผลในการผลิตเป็นการเสริมสร้างความยุ่งเหยิงของการใช้สินค้าเพื่อแสดงสถานภาพ รวมทั้งการมองข้างแย้งของศิลปะชั้นสูงกับศิลปะเพื่อมวลชนที่นักคิดบางคนให้ความเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมแบบหลังสมัยใหม่ หรือเรียกกว่า Postmodernism วัฒนธรรมบริโภคนิยม ถูกสร้างความหมายให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกันได้ผ่านการใช้ สื่อ ภายใต้ค่านิยมอันเป็นกติการ่วม ทำให้ผู้บริโภคตระหนักรู้ถึงการที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ ในขณะเดียวกันภายใต้แนวคิดดังกล่าว ปัจเจกชนก็สามารถปรุงแต่งความหมายหรือ อัตลักษณ์ เฉพาะของตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจ ผ่านความหมายต่าง ๆ ที่ผู้ผลิตสินค้าจัดเตรียมไว้

3.2 แนวโน้มแฟชั่นปี 2012

แนวโน้มแฟชั่น หมายถึง แฟชั่นล่าสุดที่กำลังเป็นที่นิยมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจมีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่าแฟชั่นแต่จะมีข้อแตกต่างตรงที่ แนวโน้มแฟชั่นมีการกำหนดล่วงหน้าเพื่อเตรียมความพร้อมในการที่จะสร้างสรรค์รูปแบบเสื้อผ้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในปีต่อไป ซึ่งการกำหนดแนวโน้มแฟชั่นนั้นจะถูกกำหนดจากแนวโน้มที่เป็นกระแสโลก โดยจะถูก

กำหนดทั้งรูปแบบแนวคิดและวัสดุ เพื่อเป็นแนวทางให้กับนักออกแบบเลือกใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในการผลิตต่อไป

จากการที่คอตตอนตอน ยูเอสเอ และคอตตอน อินคอร์เปอร์เรท ได้จัดงานสัมมนา “Product Trend Analysis (PTA) for Spring/Summer 2012 Presentation” ขึ้นเพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มแฟชั่นปี 2012 เพื่อเตรียมความพร้อมในการผลิตสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าแฟชั่นให้กับผู้ประกอบการ ที่จะวางจำหน่ายในช่วงฤดูร้อนของปี 2012 ซึ่งจากการวิเคราะห์ของ เจนน่า แคคโคว่า Product Trend Analyst จากคอตตอน อินคอร์เปอร์เรท สรุปได้ว่า แนวโน้มแฟชั่นในปี 2012 เน้นที่อารมณ์ ความรู้สึก และความเป็นธรรมชาติ โดยได้แรงบันดาลใจจากสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ มาผสมผสานความแตกต่างระหว่างนวัตกรรม และคลาสสิกจนนำไปสู่การเกิดลวดลายบนเนื้อผ้า ที่เต็มไปด้วยกลิ่นอายของยุคคลาสสิก และแฝงไปด้วยความแปลกใหม่และไอเดียสร้างสรรค์อย่างลงตัว (<http://www.thaipost.net>) ได้แก่

1. Haunted ความงามที่ซ่อนเร้น โดยจะดึงความงดงามที่น่าสะพรึงกลัวของสถานที่ ลึกลับ มาถ่ายทอดเป็นสีสันของคอลเลคชั่นปี 2012 โดยเลือกใช้โทนสี เช่น สีเขียวเข้ม หรือสีซีเปีย รวมทั้งลายพิมพ์ดอกไม้สำหรับเสื้อผ้าท่อนบน ผสมกับกางเกงหรือกระโปรงสีแวมป์ แทนสีดำ ซึ่งจะให้ความลึกลับ เซ็กซี่ และเขย่าจนมากยิ่งขึ้น แต่ขณะเดียวกันยังคงแฝงเสน่ห์ที่น่าค้นหาไว้แน่นอน ส่วนเนื้อผ้า จะมีความหลากหลาย ทั้งผ้าถัก ที่เน้นเป็นผ้าตาข่ายเนื้อหนา เช่น ผ้ากอซ ที่ให้ความโปร่ง เบาสบาย โดยใช้เทคนิคการมัดย้อม ซึ่งจะได้ผ้าที่มีความชัดเจน นอกจากนี้ยังมีผ้าทอ อย่าง ผ้าตอปปี้ ผ้าทอลายเรขาคณิตที่ใช้เทคนิคการพิมพ์เปียกทำให้เกิดคราบ เป็นต้น

2. Road Trip เป็นความทรงจำในการผจญภัย โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากช่วงทศวรรษ 70 และการเดินทางไปที่ท่องเที่ยวยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเน้นไปที่ความจัดจ้านและสว่างกว่าแม่สีปกติ ทำให้รู้สึกสนุกสนาน สดใสไร้เงา ในรูปแบบของชุดลำลอง โดยนำมาใช้ทั้งในเสื้อผ้าบุรุษ เสื้อผ้าสตรี เสื้อผ้าเด็ก และเสื้อผากีฬา ลักษณะเนื้อผ้าที่ใช้จะเป็นผ้าถัก และเป็นโครงเปิดที่สามารถมองเห็นทะลุได้ โดยใช้เทคนิคการถักแบบเว้น ซึ่งใช้ฝีมือนำให้เกิดริ้วลายเซฟลอน หรือลายอินทรีขนาดใหญ่ และผ้าทออย่างผ้าลูกฟูก ที่ดูเบาสบายแต่แฝงความไม่ธรรมดาด้วยลวดลายที่มีความยับย่นอยู่ในตัว

3. Atlas มุมมองจากธรรมชาติ เป็นการหยิบความเป็นธรรมชาติในมุมมองกว้าง ๆ จากการมองลงมาจากที่สูงเสมือนภาพวาดแผนที่สมัยก่อน ที่แสดงถึงความรู้สึกในอดีต โทนสีจะเน้นความเป็นธรรมชาติและสีบนแผนที่ ทั้งสีลาเวนเดอร์ ซึ่งแสดงถึงความสงบร่มเย็น สีน้ำตาลแดงของแผนที่โบราณ สีเขียวหัวเปิด สีน้ำเงินสด ที่ปรากฏอยู่ตามแผนที่จีพีเอส ส่วนลักษณะเนื้อผ้าจะใช้

ผ้าสเวตเตอร์ (Sweater) โครงสร้างเปิด ลักษณะเป็นตารางห่าง ๆ โดยใช้ด้ายสองสี ซึ่งเมื่อนำมาทอแล้วจะเกิดเป็นจุด ๆ บนเนื้อผ้า คล้ายกับจุดที่ปรากฏบนแผนที่ ผ้าอายุเลข ที่มีลักษณะเป็นรู ๆ นำไปทำดิจิตอลปรินทำให้ผ้ามีสวยงาม และเพิ่มความเป็นผู้หญิงให้มากยิ่งขึ้น

4. Energy พลังแห่งความสร้างสรรค์ เป็นการหยิบเอาพลังที่ได้จากเรื่องราวผ่านมุมมองของเลนส์กล้องถ่ายภาพ ซึ่งโทนสีที่ใช้จะมีทั้งกลุ่มสีพาสเทล (Pastel) พลังแห่งความอ่อนเยาว์และเฝ้าฝัน สีเทาอ่อนและสีเขียวอ่อน เพื่อปรับลุคส์ให้ดูเป็นผู้ใหญ่ขึ้น แต่ยังคงดูทันสมัย นอกจากนี้ยังได้ใช้เทคนิคการผสมสีระหว่างสีซีดและสีสด เช่น สีชมพูและเขียว ทำให้เวลาผ้าเกิดการเคลื่อนไหวจะเกิดการสลับสี ซึ่งเป็นความแตกต่างที่กระจ่างชัด และสะท้อนถึงพลังแห่งสีสันได้อย่างลงตัว นอกจากนี้ยังได้ใช้ลวดลายอินทรี และลายก้างปลา มาจับคู่กับกลุ่มสีสดใสซึ่งทำให้เสื้อผ้าดูทันสมัยมากยิ่งขึ้น

5. Metamorphosis การเปลี่ยนแปลงถ่ายถอดแรงบันดาลใจเป็นการเล่าถึงแรงบันดาลใจในการสรรค์สร้างชิ้นงานหนึ่ง โดยลักษณะของการถ่ายทอนั้นต่อเนื่องอย่างไม่รู้จบ กลุ่มสีที่ใช้จะเน้นการใช้สีผสมผสานกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามแบบแผนเดิม มีการใช้สีเพื่อแสดงความเป็นหมู่คณะแทนที่จะใช้สีใดสีหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นกลุ่มสีที่สะท้อนความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ว่าจะมีความแข็งแกร่งความอ่อนหวาน ความสดใส เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้สีเรืองแสง การจับจีบ การใช้ลายสก็อต ลายตาราง รวมถึงสไตล์การแต่งตัวแบบโบฮีเมียน ก็ถูกนำมาใช้ในเทรนด์นี้เช่นกัน แต่ถูกปรับแต่งให้ทันสมัย

3.3 แฟชั่นกับการพัฒนาแนวคิดการออกแบบ

แฟชั่นการแต่งกายของคนในชาติเป็นสิ่งที่สะท้อนควบคู่ไปกับหลาย ๆ สิ่ง ไม่ว่าจะ เป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมในสังคม ทั้งยังบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของคนในชาติ ปัจจุบันนี้มีการส่งเสริมการรณรงค์ใช้ผ้าไทยกันอย่างกว้างขวางแต่อย่างที่ทราบกันว่าผ้าไทยก็คงยังมีความนิยมอยู่ในวงจำกัด จากการศึกษาเราพบว่าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มีผ้าไทยอย่างผ้าทอพื้นบ้านเป็นวัสดุในการตัดเย็บที่มีอยู่ในท้องตลาด มีรูปแบบยังไม่ทันสมัยอีกทั้งมีให้เลือกน้อย และรูปแบบยังไม่เหมาะกับสุภาพสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกเป็นทางการและดูมีอายุ ใช้งานในโอกาสพิเศษและออกงานสังคมเท่านั้น จึงทำให้กลุ่มวัยรุ่นไม่สนใจที่จะเลือกใช้ผ้าไทยในการสวมใส่ในชีวิตประจำวัน

ทำอย่างไรจะทำให้คนไทยกลับมาใช้ผ้าไทย รูปแบบของผ้ากับผ้าต้องไปด้วยกัน การปลูกฝังจิตสำนึก ปลูกค่านิยมความเป็นไทยชาตินิยมสำคัญ ให้คนไทยภูมิใจในความเป็นไทย แต่

ไม่ตำหนิคนใช้ของนอก ทุกอย่างต้องค่อย ๆ พัฒนา กระทรวงวัฒนธรรมคงทำโดดเดี่ยวไม่ได้ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงวิทยาศาสตร์ น่าจะร่วมมือพัฒนารูปแบบเส้นใยผ้าไทยให้ง่ายต่อการดูแลรักษา เพื่อขยายกลุ่มไปยังวัยรุ่นคนทำงานที่ชอบผ้าดูแล่ง่าย ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ต้องเปิดใจกว้างให้วัยรุ่น คนรุ่นใหม่แต่งไทยด้วยผ้าสมัยใหม่

4. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสินค้าแฟชั่น

4.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดการสินค้าแฟชั่น

การจัดการ (Management) หมายถึง ขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่างๆสำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ ซึ่งตามความหมายนี้ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ ขบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ขบวนการ (process) ในความหมายของการจัดการนี้หมายถึง หน้าที่ต่าง ๆ ด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การโน้มน้าองค์การ และการควบคุม หรืออาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างเฉลียวฉลาด และคุ้มค่า ส่วนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) หมายถึง การตัดสินใจอย่างถูกต้อง และมีการปฏิบัติการได้สำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผลสำเร็จของการจัดการต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กันไป

สินค้าแฟชั่น เป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจมีความหมายตรงกับ สิ่งใด ๆ ที่สามารถนำเสนอขายให้แก่ตลาดเพื่อให้เกิดความสนใจ ความต้องการเป็นเจ้าของ การใช้ หรือการบริโภคซึ่งเป็นสิ่ง ที่ (อาจจะ) ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของผู้ซื้อให้ได้รับความพอใจ ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสิ่งซึ่งที่มีรูปร่าง บริการเหตุการณ์ บุคคล สถานที่ องค์การ ความคิด หรือสิ่งเหล่านี้รวมกัน

การจัดการสินค้าแฟชั่น หมายถึง การวิเคราะห์และวางแผน เป็นกำหนดแนวทาง Trend และรูปแบบแฟชั่นให้กับ Designer เพื่อสร้างสรรค์ Collection ให้ได้เหมาะสมกับงบประมาณ Style ตลาดของสินค้า รวมถึงความรอบรู้ทั่วไปด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการสื่อสารติดต่อซื้อขายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยการจัดการอาศัยหลักของการให้ทรัพยากรอันหมายรวมถึงวัสดุและกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์สูงสุด

4.2 หลักในการจัดการสินค้าแฟชั่น

การจัดการสินค้าแฟชั่นจำเป็นต้องยึดหลักของการตลาดเพื่อช่วยในการบริหารจัดการสินค้าให้เพื่อวางกลยุทธ์ในการบริการจัดการสู่กลุ่มผู้บริโภค การตลาด คือ การเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยผ่านคนกลางหรือไม่ก็ได้ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้า หรือผู้บริโภคคนสุดท้ายโดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ อาจสรุปได้ว่า เป็นวิธีการทางธุรกิจเกี่ยวกับ การค้นหาความจำเป็นและความต้องการของลูกค้า เป้าหมาย การนำเสนอคุณค่าผ่านกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อการพัฒนาสินค้าและบริการซึ่งจะสามารถตอบสนองความจำเป็น และความต้องการของลูกค้า การตั้งราคาที่ลูกค้าเห็นว่าเหมาะสม และเต็มใจที่จะจ่ายเงิน การพัฒนาช่องทางที่จะจัดจำหน่าย เพื่อให้ลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าได้ การติดต่อสื่อสารและการส่งเสริมการตลาด เพื่อสร้างคุณค่า และช่วยให้เกิดการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับสินค้าและกิจการ ซึ่งบทบาทและความสำคัญของการตลาดที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดการจัดการสินค้าแฟชั่นสรุปได้ คือ

1. เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายของกิจการ
2. ป้องกันการสูญเสียเวลา ค่าใช้จ่าย ตลอดจนโอกาสในการทำยอดขาย และกำไรแก่กิจการ
3. ป้องกันการหลงทางตามสถานการณ์ และคู่แข่ง
4. เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงาน และเป็นแนวทางในการกำกับดูแลการทำงานสำหรับผู้บริหารการตลาด
5. สามารถสร้างโอกาสความสำเร็จได้มากกว่าการไม่วางแผน

จากข้อมูลข้างต้นต้องอาศัยข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผน และควบคุมทางการตลาด ประกอบด้วยข้อมูล 3 กลุ่ม คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ ส่วนผสมทางการตลาด และการวัดผลการดำเนินงาน โดยมีรายการข้อมูลตัวอย่างในแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ ลักษณะลูกค้าและพฤติกรรมกาซื้อ เช่น ผู้ซื้อเป็นใคร ซื้ออะไร ซื้อที่ไหน เพราะเหตุใดจึงซื้อ ซื้ออย่างไร ซื้อเมื่อใด ซื้อมานานเพียงใด และพฤติกรรมกาซื้อในอนาคต

1.1 ลักษณะของตลาด เช่น ขนาดของตลาด การแบ่งส่วนตลาด และแนวโน้มของตลาดในอนาคต

1.2 การแข่งขัน ประกอบด้วยลักษณะของคู่แข่ง จุดอ่อนและจุดแข็ง และสภาพการแข่งขันในอนาคต

1.3 สภาพแวดล้อมภายนอกและแนวโน้มทั่วไป ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจและแนวโน้ม การกำกับดูแลของรัฐบาล แนวโน้มของเทคโนโลยี และบรรยากาศของการเมือง

1.4 สภาพภายในกิจการ จะต้องวิเคราะห์ทรัพยากรและความชำนาญของกิจการ ในด้านที่สำคัญ ทั้งการตลาด การผลิต การเงิน เทคโนโลยี ตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. ส่วนผสมทางการตลาด

2.1 ผลิตภัณฑ์ (Product) ได้แก่ สินค้าและบริการ

- ลักษณะ/คุณสมบัติที่สำคัญ
- ควรทำสินค้าให้แตกต่างออกไปอย่างไร
- จะเจาะตลาดส่วนใด
- บริการ การรับประกัน และบริการอื่น ๆ มีความสำคัญเพียงใด
- จำเป็นที่จะต้องเพิ่มสินค้า/สายผลิตภัณฑ์หรือไม่
- การบรรจุหีบห่อมีความสำคัญเพียงใด
- ผู้บริโภคมีความเห็นเกี่ยวกับสินค้าของกิจการอย่างไร เมื่อเทียบกับสินค้า

ของคู่แข่ง

2.2 ราคา (Price)

- ความยืดหยุ่นของปริมาณความต้องการซื้อเป็นอย่างไร
- นโยบายราคาที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร
- การสร้างสินค้าให้เป็นที่ยอมรับ ณ ระดับราคาที่ต่างกัน
- การโต้ตอบเมื่อคู่แข่งลดราคา
- ราคามีความสำคัญสำหรับผู้ซื้อเพียงใด

2.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

- ประเภทของคนกลางที่ควรจะให้จัดจำหน่ายสินค้าของกิจการ
- ทักษะคติและแรงจูงใจของคนกลางในการจัดจำหน่ายสินค้า
- จำนวนผู้ค้าส่ง/ผู้ค้าปลีกที่จำเป็นต้องใช้
- อัตราส่วนลดที่เหมาะสม สำหรับคนกลางประเภทต่าง ๆ
- รูปแบบการขนส่งที่จำเป็นต้องใช้

2.4 การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

- งบประมาณการส่งเสริมที่เหมาะสมเป็นเท่าไร
- การส่งเสริมการขาย การโฆษณา พนักงานขาย มีความสำคัญในการกระตุ้นความต้องการซื้อเล็กน้อยเพียงใด

- ส่วนผสมการส่งเสริมที่เหมาะสม
- การวัดประสิทธิผลของเครื่องมือการส่งเสริม
- รูปแบบการโฆษณาที่มีประสิทธิผลมากที่สุด
- สื่อโฆษณาที่มีประสิทธิผลมากที่สุด

3. การวัดผลการดำเนินงาน

- ยอดขายในปัจจุบันของแต่ละสายผลิตภัณฑ์
- ส่วนแบ่งตลาดในปัจจุบันของแต่ละสายผลิตภัณฑ์
- ยอดขาย/ส่วนแบ่งตลาดในปัจจุบัน จำแนกตามประเภทของลูกค้าอาณาเขตการขาย และอื่น ๆ

ภาพพจน์ของสินค้า/กิจการ ในทัศนคติของลูกค้า คนกลาง และสาธารณชน

- ระดับการรู้จักตราสินค้าของกิจการสำหรับการส่งเสริมในปัจจุบัน
- ระดับการจำได้สำหรับตราสินค้าของกิจการ
- สัดส่วนของผู้ค้าปลีกรายใหญ่-กลาง-เล็ก ที่จำหน่ายสินค้าของกิจการ โดยจำแนกตามภูมิศาสตร์ และประเภทของลูกค้า
- สัดส่วนของคนกลางที่จำหน่ายในราคาต่ำกว่าราคาขายปลีก ที่กำหนดราคาขายปลีกโดยเฉลี่ยสำหรับสินค้าของกิจการ

ลักษณะของแผนการตลาดที่ดี

1. เข้าใจง่ายและประเมินวัตถุประสงค์ของแผนได้ชัดเจน
2. มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้
3. มีการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดที่ดี โดยมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุนอย่างเพียงพอ
4. กำกับกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้
5. ใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

6. สร้างระบบการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

7. สามารถประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกลยุทธ์ทางการตลาดที่ได้เลือกสรร

แล้ว

ดังนั้น การจัดการสินค้าแฟชั่นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยปัจจัยทางการตลาดเป็นตัวช่วยในการจัดการบริหารผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับภาวะความต้องการของตลาดปัจจุบัน ซึ่งเป็นการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนองความต้องการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะการตลาดจะเริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคเพื่อสร้างสิ่งที่มีคุณค่าในการนำเสนอต่อผู้บริโภคในฐานะผู้ผลิต สินค้าการตลาดจะช่วยให้เราสามารถขายสินค้าได้มากขึ้นรวมทั้งทำให้เราสามารถนำเงินทุนที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีความจำเป็นในการศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ร่วมกับการจัดการสินค้าแฟชั่น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรและส่วนแบ่งทางตลาดในกลุ่มของผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมือง

4.3 แนวคิดในการจัดการสินค้าแฟชั่นกลุ่มสินค้าพื้นเมือง

การทอเพื่อการค้าเกิดขึ้นภายใต้การผสมผสานงานศิลป์ของช่างทอกับการสนองความต้องการของผู้บริโภค การทอผ้าจึงยึดหลักการผลิตผืนผ้าตามวิถีดั้งเดิมพร้อมปรับเปลี่ยนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อสอดคล้องกับการบริโภคในสังคมของความทันสมัย ในแง่ของความสะดวกสบาย การประกอบลวดลาย รูปแบบการถักทอ แต่สิ่งสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสู่การผลิตเพื่อการค้าต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ทางการตลาดในการวางฐานของผลิตภัณฑ์ ซึ่ง จุฑารัตน์ ตั้งสมบุญ (จุฑารัตน์ ตั้งสมบุญ. 2547:74) ศึกษาแนวคิดกลยุทธ์ทางการตลาดของผ้าทอพื้นเมืองกรณีศึกษา : ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดราชบุรี เสนอผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้

1. กลยุทธ์ทางด้านผลิตภัณฑ์ เน้นเรื่องของลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยวน ซึ่งเป็นลวดลายที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นลวดลายที่มีความละเอียดอ่อนสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นใหม่อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุดิบให้มีคุณภาพและสีสันทัน และมีการนำผ้าทอไปตกแต่งบนผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นช่องทางในการจำหน่ายไม่เป็นเพียงการจำหน่ายผ้าผืนเท่านั้น

2. กลยุทธ์ทางด้านราคา ส่วนใหญ่จะกำหนดราคาของผ้าทอจากลวดลาย ความยากง่ายในการทอของผ้าแต่ละผืนที่ใช้เวลาทอที่แตกต่างกันออกไป ผู้ทอที่กำหนดราคานั้นจะติดราคาจากต้นทุนเส้นด้ายที่นำมาทอเท่านั้น จะไม่คำนึงถึงค่าแรงในการทอ เพราะ

เนื่องจากผ้าส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างจากการทำงาน เหมือนกับว่าเวลานั้นไม่มีมูลค่าจึงทำให้ไม่นำมาคิดรวมกับต้นทุนของค่าแรง

3. กลยุทธ์ทางด้านช่องทางทางการจำหน่าย ส่วนมากจะนำไปจำหน่ายกับร้านค้าที่อยู่ในตัวเมืองและตำบลที่มีการทอผ้า นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านตามสถานที่ตำบลที่มีการทอผ้า เพื่อเป็นสถานที่ในการจำหน่ายและรวบรวมผ้าทอรวมถึงการรวมกลุ่มแม่บ้าน และปัจจุบันยังมีช่องทางในการจำหน่ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตทาง www.thaitambon.com

4. กลยุทธ์ทางการส่งเสริมการตลาด เป็นการเผยแพร่ข้อมูลสินค้าโดยการบอกต่อ จากลูกค้าที่เคยซื้อผ้า หรือจากการที่คนในท้องถิ่นซื้อเพื่อนำไปเป็นของฝากให้กับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ปัจจุบันศูนย์หัตถกรรมก็ได้มีการประชาสัมพันธ์ตามกำลังของตน แต่ไม่มีการรวมตัวกันในการพัฒนาเพื่อประชาสัมพันธ์ผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดราชบุรี

จากกลยุทธ์ที่วิเคราะห์การส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดราชบุรีจะเห็นได้ว่าการดำเนินการในกาส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองสู่การผลิตเพื่อการค้า ประเด็นสำคัญยังขาดการวางระบบอย่างจริงจังเพราะเป็นเพียงการวางระบบการจัดการตามประสบการณ์ที่คนในชุมชนมีเท่านั้น ไม่ได้เป็นการวางระบบเพื่อเป็นการวางรากฐานของการตลาดในเชิงรุก ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองมีการพัฒนาอยู่ในวงแคบและไม่เข้าสู่กระแสความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง หากมีการวางแผนคิดในเชิงรุกก็จะทราบถึงแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองสู่การผลิตเพื่อการค้าอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสู่สากลและทำให้คนในชุมชนมีรายได้ อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาผ้าจากไทยวนบนพื้นฐานศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑารัตน์ ตั้งสมบุญ. (2547) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ทางการตลาดของผ้าทอพื้นเมือง กรณีศึกษา : ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดราชบุรี มีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยการผลิตด้านรูปแบบ ระยะเวลาในการทอและต้นทุนวัตถุดิบ และการตลาดด้านปริมาณการขาย รายได้จากการขาย และกำไรจากการขาย เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดของผ้าทอพื้นเมือง จังหวัดราชบุรี ในกลุ่มผ้าจากไทยวน โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ช่างทอผ้าพื้นเมือง ตำบลคูบัว ตำบลดอนแร่ ตำบลรางบัว จำนวน 406 คน และประธานศูนย์หัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดราชบุรีและเจ้าของร้านผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดราชบุรี จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มุ่งศึกษาประเด็นดังนี้ การวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตการวิเคราะห์ปัจจัยการตลาด การวิเคราะห์ผลลัพธ์จากการผลิต การวิเคราะห์

ผลลัพธ์ทางการตลาด การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตด้านรูปแบบ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั่วไป การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยทั่วไป โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

การทอดผ้าจกไทยวน เน้นการส่งเสริมลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยวนที่มีความละเอียดอ่อนช้อย นอกจากนี้ยังมีการพัฒนารูปแบบต่างๆ รวมถึงวัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ในด้านของสีส้น ซึ่งในการกำหนดราคาจะขึ้นอยู่กับกำหนดราคาจากลวดลาย ความยากง่ายในการทอ ซึ่งผู้ทอจกกำหนดราคาเองตามราคาจากต้นทุนของเส้นด้าย โดยไม่คิดเรื่องของค่าแรงในการทอ ด้านช่องทางทางการจัดจำหน่ายเป็นร้านค้าที่จำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองในละแวกตำบลที่มีการทอผ้า ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดส่วนใหญ่จะทำการเผยแพร่กันโดยการบอกต่อ ๆ กันและตามศูนย์หัตถกรรมต่าง ๆ จะมีวิธีการส่งเสริมการตลาดที่แตกต่างกัน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการทอดผ้าจกไทยวน เป็นการทอดผ้าที่ยังคงอัตลักษณ์ของลวดลายไทยวนดั้งเดิมไว้ และผสมผสานการพัฒนารูปแบบให้มีความร่วมสมัยไปกับวัสดุที่นำมาใช้ในการทอผ้า แต่ยังคงเทคนิคและแนวคิดในการส่งเสริมการตลาดรวมถึงเทคนิคในการสร้างสรรค์รูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการแปรรูป อันเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าที่หลากหลาย ในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการนำเสนอแนวทางในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของสุภาพสตรีโดยใช้ผ้าจกไทยวนจังหวัดราชบุรี เพื่อการส่งเสริมอาชีพร่วมกับการพัฒนาอาชีพให้กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ณัฐกฤต ดิฐวิรุฬห์. (2550) ทำการศึกษา ผ้าจก : จากการถักทอในวิถีชีวิตสู่การผลิตเพื่อการค้า โดยศึกษาข้อมูลจากกลุ่มทอผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อสืบค้นเจตจำนงที่อยู่เบื้องหลังระบบความหมายและกระบวนการสร้างความหมายทางวัฒนธรรมซึ่งใช้แลกเปลี่ยนกันในวิถีการดำรงอยู่ของชาวไทยวน ภายใต้วิถีการผลิตเพื่อยังชีพในสังคมประเพณีผ่านกระบวนการทอผ้าและผืนผ้าจกในวิถีชีวิตชาวไทยวน และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชาวไทยวนเมื่อผ้าจกถูกทอเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้าอันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสู่ความทันสมัยของอุตสาหกรรมรัฐ พบว่า การฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนภายใต้เจตจำนงแห่งรับในการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัยทำให้ผ้าจกซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปสู่การผลิตเพื่อการค้า ทำให้วิถีการดำรงอยู่ในสังคมประเพณีที่เป็นการผลิตเพื่อยังชีพ กระบวนการทอผ้าจกและผืนผ้าจกถูกสร้างให้มีความหมายทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยง

กับวิถีชีวิตที่พึงพาธรรมชาติ ระบบคุณค่าทางภูมิปัญญาและความเชื่อทางศาสนา ภายใต้ระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของผู้ทอ แต่เมื่อผ้าจากถูกผลิตเพื่อการค้าในสังคมทันสมัย ผ้าจากถูกสร้างให้มีความหมายที่แสดงถึงภาพลักษณ์ รสนิยม ฐานะตำแหน่งทางสังคม และรูปแบบการดำรงชีวิตของผู้ใช้ผ้า วิธีการทักทอผ้าจึงเปลี่ยนแปลงไปโดยเป็นการผสมผสานความต้องการของผู้บริโภคในระบบตลาดกับศิลปะที่เป็นตัวตนของผู้ทอ

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการทอผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งมีระบบคิดที่แตกต่างไปจากเดิม อันเป็นการมุ่งสู่การผลิตเพื่อการค้าควบคู่ไปกับการดำรงซึ่งอัตลักษณ์ที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทยวนแบบดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้อาจเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงระบบทุนนิยมที่เข้ามาแทรกกับชุมชน ซึ่งยอมเป็นไปตามวิถีชีวิตที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทแวดล้อม แต่หากการเปลี่ยนแปลงนั้นยังคงอยู่ซึ่งวิถีชีวิตและประเพณีก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ภาครัฐต้องให้การส่งเสริมเพื่อคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาอันเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนแนวทางหนึ่งคือ การศึกษาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อการสร้างอาชีพควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษา การออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง กรณีศึกษาผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาร่วมกับการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อรูปแบบผลงานการออกแบบเครื่องนุ่งห่มในกลุ่มของเสื้อผ้าสุภาพสตรี ที่นำผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเป็นการศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์รูปแบบเสื้อผ้าโดยใช้ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมืองในกลุ่มของเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยมีการศึกษาข้อมูลแบบผสมผสานงานวิจัยเชิงสถิติ และวิจัยเชิงคุณภาพ มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ สุภาพสตรีที่อยู่ในวัยทำงานช่วงอายุระหว่าง 25 ปี - 40 ปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สุภาพสตรีที่อยู่ในวัยทำงานช่วงอายุระหว่าง 25 ปี - 40 ปี ที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสำรวจตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสำรวจ โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ
- ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง
- ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง
- ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ทัศนคติและความพึงพอใจต่อการเลือกใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริง

1. อายุ.....ปี
2. สถานภาพสมรส
  1. โสด
  2. สมรส
  3. หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
  1. ต่ำกว่าปริญญาตรี
  2. ปริญญาตรี
  3. สูงกว่าปริญญาตรี
  4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
4. อาชีพ
  1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ
  2. พนักงานเอกชน
  3. อาชีพส่วนตัว
  4. อื่น ๆ ระบุ .....
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
  1. ต่ำกว่า 10,000 บาท
  2. 10,001 บาท - 20,000 บาท
  3. 20,001 บาท - 30,000 บาท
  4. 30,001 บาท - 40,000 บาท
  5. สูงกว่า 40,000 บาท

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง

ทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงาม					
2. ผ้าทอพื้นบ้านสามารถเลือกซื้อได้ง่าย					
3. ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการเลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไป					
4. ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการเลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าสำหรับพิธีการสำคัญ					
5. ผ้าทอพื้นบ้านมีราคาเหมาะสมกับรูปแบบลวดลายและวัสดุ					
6. ผ้าทอพื้นบ้านมีการเลือกใช้วัสดุและกรรมวิธีที่มีคุณภาพ					
7. ผ้าทอพื้นบ้านมีสีสันทันที่เหมาะสมกับการใช้งาน					
8. ผ้าทอพื้นบ้านมีลวดลายที่เหมาะสมกับการนำมาตัดเย็บเสื้อผ้า					
9. ท่านมีการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอพื้นบ้านทุกอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง					
10. ท่านมีความชอบในการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอพื้นเมือง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูป จากผ้าทอพื้นเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองสามารถ หาซื้อได้ทั่วไป					
2. เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีราคา ที่เหมาะสมเสื้อผ้า					
3. เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมี รูปแบบที่ทันสมัยเหมาะกับการใช้งาน					
4. เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบ ที่หลากหลายให้เลือกใช้					
5. ท่านสามารถเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปจาก ผ้าทอพื้นเมืองให้มีเหมาะสมกับบุคลิกภาพ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ

ความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ควรมีการพัฒนาในรูปแบบให้เหมาะกับกลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มวัยทำงาน					
2. ควรเลือกใช้ลวดลายให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า					
3. ควรมีการเลือกลวดลายของผ้าทอพื้นเมืองให้มีความทันสมัย					
4. ควรมีการออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวัน เช่น ชุดทำงาน ชุดลำลอง					
5. ควรมีการนำแนวโน้มแฟชั่นมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ					
6. ควรนำเทคนิคในการตัดเย็บมาประกอบการออกแบบเพื่อให้รูปแบบเสื้อผ้ามีความทันสมัย					
7. ควรใช้ผ้าที่สวมใส่สบายและดูแลรักษาง่าย					
8. ควรมีสีสันที่หลากหลายและมีความกลมกลืน					
9. ควรมีความปราณีตในการตัดเย็บ					
10. ควรเลือกใช้วัสดุที่มีราคาไม่แพง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

โดยกำหนดระดับทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง รูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูป ความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ โดยให้นำหนักคะแนน ดังนี้

มีทัศนคติในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งได้	5	คะแนน
มีทัศนคติในระดับเห็นด้วยได้	4	คะแนน
มีทัศนคติในระดับไม่แน่ใจได้	3	คะแนน
มีทัศนคติในระดับไม่เห็นด้วยได้	2	คะแนน
มีทัศนคติในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งได้	1	คะแนน

เพื่อให้สอดคล้องกับระดับการประเมินที่มีอยู่ 5 ระดับ ผู้วิจัยจึงใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อมูลตัวอย่างเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยการแบ่งเกณฑ์เปรียบเทียบจะแบ่งตรงกึ่งกลางของอันตรภาคชั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2542 : 110) ซึ่งคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1 เพื่อให้ได้ลักษณะเกณฑ์เป็นการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) โดยใช้สูตรหาค่าช่วงกว้างของแต่ละชั้นได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง รูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูป ความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยเป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

- คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง
- คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย
- คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ
- คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้ 3 แบบ คือ แบบศึกษาเอกสารและงานวิจัยแบบไม่เป็นทางการ และแบบเป็นทางการ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลเกี่ยวกับผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อจะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การศึกษาข้อมูลจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติ 4 ด้าน ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ ทัศนคติเกี่ยวกับผ้าไทยพื้นเมือง ทัศนคติในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไทยพื้นเมือง ความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไทยพื้นเมือง
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบเสื้อผ้าสุภาพสตรีจากผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง กรณีศึกษาผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองของไทย นำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์รูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี อันเป็นแนวทางในพัฒนาในรูปแบบสินค้าพื้นเมืองในกลุ่มของเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติด้วยโปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science)

บทที่ 4

การนำเสนอผลของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง กรณีศึกษาผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาร่วมกับการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อรูปแบบเครื่องนุ่งห่มในกลุ่มเสื้อผ้าสำเร็จรูปของเสื้อผ้าสุภาพสตรี มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบการออกแบบเครื่องนุ่งห่ม โดยใช้ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมืองในกลุ่มของเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

การวิเคราะห์ลักษณะของผ้าจกไทยวน

ภาพที่ 9 แสดงผ้าจกไทยวนที่ถูกวางจำหน่าย

ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี มีการพัฒนารูปแบบของลวดลายผ้าไปตามวิถีความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค โดยมีแนวคิดในการทอผ้าแบบวิถีดั้งเดิมร่วมกับการผลิตเพื่อการค้าเพื่อสนองต่อระบบตลาดที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามกรอบแนวคิดในการพัฒนาชุมชน โดยการทอผ้าจกไทยวนสามารถจำแนกวิถีการทอผ้าได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การทอผ้าเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญา ซึ่งมีลักษณะการสืบทอดภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมโดยการถ่ายทอดสู่ระบบเครือข่าย แต่เมื่อทอเสร็จแล้วก็นำมาจำหน่ายโดยการฝากขายให้กับทางสหกรณ์ ซึ่งใช้เวลาว่างจากการทำงานประจำ หรืออาจเรียนนก็ได้ว่าทอผ้าจกเพื่อการค้าเป็นแค่เพียงอาชีพเสริมหรืออาชีพที่สามารถหารายได้ให้กับผู้ทอผ้าควบคู่ไป

กับการสืบทอดภูมิปัญญา ประเด็นที่ 2 การทอผ้าจากเพื่อการค้า มีลักษณะของแนวคิดที่ไม่แตกต่างจากประเด็นที่ 1 แต่จะมีข้อสังเกตได้ว่าการทอผ้าจากถูกสร้างให้เกิดวัฒนธรรมของงานศิลปะแห่งภูมิปัญญาเป็นสินค้าเพื่อให้สมาชิกในชุมชนประกอบเป็นอาชีพที่จะนำไปสู่การสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว และการถ่ายทอดการทอผ้าจากสู่สังคมภายนอก รวมทั้งการนำเสนอรูปแบบที่มีการผสมผสานลวดลายให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นโดยสามารถจำแนกลักษณะของผ้าได้ คือ

1. ผ้าขึ้นตีนจก จะมีลักษณะการจกเฉพาะตีนขึ้น โดยมีลวดลายหลักที่ผลิต ได้แก่ ลายไถ่แก้ง ลายดอกเขีย ลายกาบ ลายกาบซ้อนเขีย ลายไถ่แก้งซ้อนเขีย ลายหน้าหมอน ลายกบดอกแวง ลายหั่นกู่ ลายแคทราย

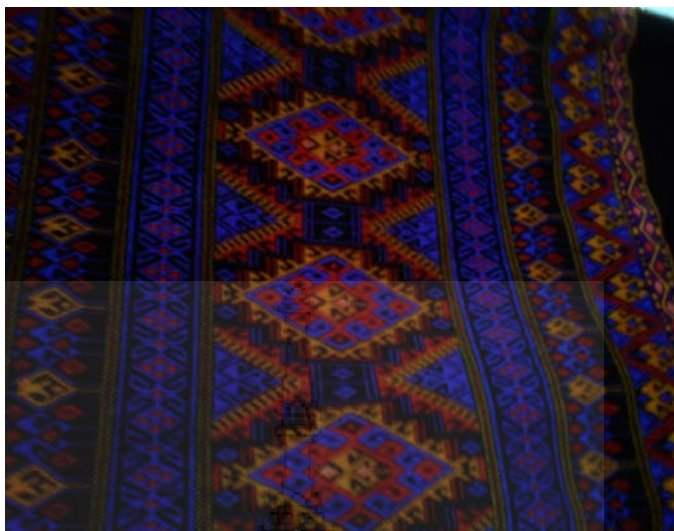
2. ผ้าขึ้นตา โดยมีลวดลายหลักที่ผลิต ได้แก่ ลายดอกข้าวตอก ลายตาใหญ่ ลายปลาตาโบ ลายกล้วยไม้ ลายดอกจิก ลายลูกแก้ว ลายกรูด ลายตาเล็ก ลายมะลิ ลายดอกจันทร์ ลายขอเหลี่ยม ลายเปิดคู่ และลายมะเขือ

3. ผ้าพื้น จะมีลักษณะของการทอผ้าพื้นไม่มีลวดลายปกติ เพื่อนำไปตัดเย็บเสื้อผ้าหรือใช้ปูในชีวิตประจำวัน

4. ผ้าอื่น ๆ จะมีลักษณะการทอที่ประยุกต์รูปแบบตามแนวความคิดของผู้ทอที่สร้างสรรค์ขึ้น เช่น ผ้าแม่ลูก ผ้าทอสลัปสี เป็นต้น

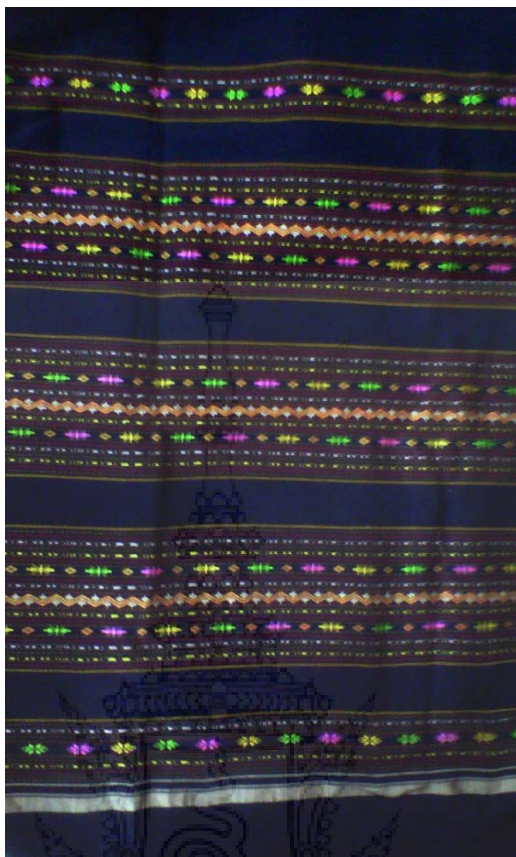
โดยผ้าทั้ง 4 กลุ่มจะมีลวดลายที่บ่งบอกถึงการนำวิถีแนวคิดแบบดั้งเดิมผสมผสานกับแนวคิดร่วมสมัยซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1. ลวดลายแบบดั้งเดิม คือ การทอผ้าที่มีลักษณะลวดลายแบบวิถีดั้งเดิมที่มีโครงสร้างหลักที่ประกอบด้วยผ้า 3 ส่วนโดยแต่ละส่วนเป็นผ้าคนละชิ้นแล้วนำมาเย็บติดกัน คือ หัวขึ้น ตัวขึ้น และตีนขึ้น รวมไปถึงลักษณะการนำลวดลายแบบดั้งเดิมที่มีความปราณีตมาจัดวางตำแหน่งอยู่บนผืนผ้าโดยกำหนดให้อยู่ตรงตีนขึ้นของผ้า โดยมีลักษณะของลวดลายหลัก ประกอบกับลวดลายที่อยู่ประยุกต์ให้เกิดเป็นรูปทรงแบบง่าย ๆ เพื่อการตกแต่งให้เกิดความสวยงาม

ภาพที่ 10 แสดงลายนกกาคู่ ซึ่งเป็นลายหลักของผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี

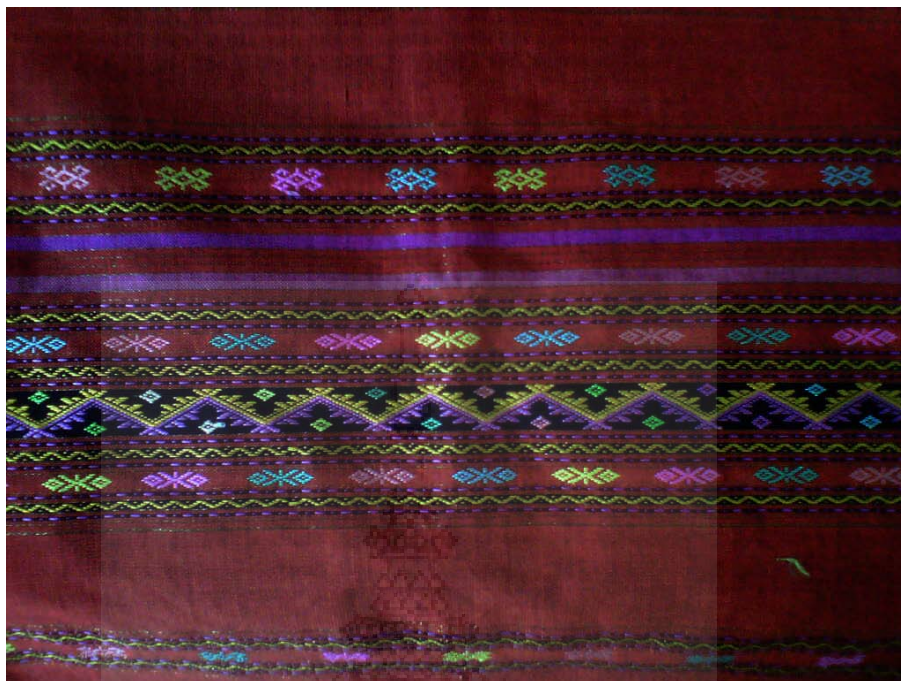
2. ลวดลายแบบประยุกต์ อาศัยรูปทรงของลวดลายแบบดั้งเดิมมาผสมผสานโดยการตัดทอนให้มีรายละเอียดที่น้อยลง และมีการกระจายตัวอยู่บนผืนผ้าโดยการเว้นช่องไฟ หรือการจัดวางซ้ำ เพื่อให้เกิดลวดลายกระจายเต็มผืนผ้า ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะทอผ้าออกมาในลักษณะของชิ้นตา และชิ้นแล เนื่องจากใช้เวลาในการทอนน้อยกว่า อีกทั้งลวดลายที่ทอยังมีลักษณะของความแบบร่วมสมัย ที่มีลักษณะของการประยุกต์ลวดลายผ้าให้มีที่ตัดทอน ผสมผสานกับการจัดวางผ้าให้มีสีสันหรือลวดลายที่มีความสดใส โดยจะไม่อาศัยวิธีการจกเป็นเพียงการทอให้มีลวดลายเป็นลายเส้นตลอดตามแนวผ้าคล้ายกับผ้าชิ้นตาและชิ้นแล ซึ่งในการทอผ้ากลุ่มนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสวมใส่หรือการทำผลิตภัณฑ์ได้ง่ายเพราะมีลักษณะของลวดลายที่สามารถเข้ากับกลุ่มคนในหลายช่วงอายุ อีกทั้งยังมีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป สามารถจำหน่ายได้ง่ายกว่าแบบแรกเนื่องจากมีราคาถูกและสามารถใช้สวมใส่ในการใช้ชีวิตประจำวันได้ โดยที่สีสันและลวดลายจะเป็นไปตามแนวคิดของผู้ทอจากประสบการณ์และแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 11 แสดงลักษณะผ้าขึ้นตาที่มีการประยุกต์ลวดลาย

จากข้อมูลข้างต้นนอกจากผู้ทอจะมีการปรับลักษณะของลวดลายให้มีความเหมาะสมกับความ
ต้องการของผู้บริโภคเพื่อการจำหน่าย ด้านของวัสดุสำหรับการทอผ้าปัจจุบันมีการนิยมใช้เส้นใยฝ้าย
หรือโพลีเอสเตอร์เป็นพื้นและมีการจกด้วยไหม ซึ่งจะมีความสะดวกและรวดเร็วกว่าอีกทั้งยังไม่ต้องเสียเวลาใน
การเตรียมวัสดุอีกทั้งยังมีความคงทนและหาซื้อได้ทั่วไปจากศูนย์สืบทอดการทอผ้าราชบุรี ศูนย์
หัตถกรรมพื้นบ้านราชบุรี เป็นต้น

ภาพที่ 12 แสดงการจกตลอดลายด้วยเส้นไหมบนผ้าฝ้าย

จากข้อมูลข้างต้นผู้ศึกษาจึงนำผ้าในกลุ่มของขึ้นตามาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย เนื่องจากผ้าในกลุ่มนี้มีลักษณะตลอดลายที่กระจายตัวเต็มผืนผ้า เพราะมีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการออกแบบเสื้อผ้ามากที่สุด เนื่องจากตลอดลายมีขนาดเล็กและมีการใช้สีสันทันที่หลากหลาย อีกทั้งราคายังมีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ เมื่อนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าแล้วมีความเหมาะสมด้วยลักษณะของลายมีขนาดเล็กและกระจายตัวเต็มผืนผ้า หากมีการต่อลายสามารถต่อลายได้ง่าย ที่สำคัญหากนำผ้าในกลุ่มผ้าขึ้นตามาใช้จะมีปัญหาในเรื่องของการวางรูปแบบเพราะผ้าในกลุ่มนี้มีราคาค่อนข้างสูงหากนำมาให้ประโยชน์ก็ควรใช้ให้คุ้มค่าที่สุด อีกทั้งการออกแบบผู้ศึกษามีความต้องการที่จะออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับกลุ่มวัยทำงานโดยอายุระหว่าง 25 - 40 ปี ตลอดลายในกลุ่มผ้าขึ้นตามีลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุดด้วยลักษณะของลายที่มีขนาดเล็กและสีสันทันสามารถเลือกใช้ได้หลากหลาย อีกทั้งเมื่อนำมาประกอบกับผ้าชนิดอื่นก็สามารถใช้ด้วยกันได้เป็นอย่างดี ผู้ศึกษาจึงนำผ้าในกลุ่มของขึ้นตามาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

การวิเคราะห์ทัศนคติที่มีต่อการเลือกใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองผ้า

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 4 ด้าน ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ ทัศนคติเกี่ยวกับผ้าไทยพื้นเมือง ทัศนคติในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไทยพื้นเมือง ความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไทยพื้นเมือง มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับ	ลักษณะประชากรศาสตร์	ความถี่	ร้อยละ
1.	อายุ		
	21-30 ปี	40	40.0
	31-40 ปี	50	50.0
	41-50 ปี	10	10.0
	รวม	100	100.0
2.	สถานภาพสมรส		
	โสด	67	67.0
	สมรส	27	27.0
	หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่	6	6.0
	รวม	100	100.0
3.	ระดับการศึกษาสูงสุด		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	24	24.0
	ปริญญาตรี	44	44.0
	สูงกว่าปริญญาตรี	32	32.0
	รวม	100	100.0
4.	อาชีพ		
	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	57	57.0
	พนักงานเอกชน	30	30.0
	อาชีพส่วนตัว	13	13.0
	รวม	100	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับ	ลักษณะประชากรศาสตร์	ความถี่	ร้อยละ
5.	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	54	54.0
	10,001 บาท – 20,000 บาท	24	24.0
	20,001 บาท – 30,000 บาท	19	19.0
	30,001 บาท – 40,000 บาท	3	3.0
	รวม	100	100.0

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามสามารถจำแนกตามหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

อายุ พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน แบ่งเป็นผู้ที่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา ผู้ที่มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และน้อยที่สุดมีอายุ 41-50 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ

สถานภาพสมรส พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน แบ่งเป็น โสด จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 รองลงมา สมรส จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 และน้อยที่สุด หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน แบ่งเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 และน้อยที่สุด ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน แบ่งเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 รองลงมา พนักงานเอกชน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และน้อยที่สุด อาชีพส่วนตัว จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองโดยรวม

ทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง	Mean	S.D.	ความคิดเห็น
ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงาม	4.30	0.46	เห็นด้วย
ผ้าทอพื้นบ้านสามารถเลือกซื้อได้ง่าย	3.30	0.46	ไม่แน่ใจ
ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการเลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไป	4.00	0.00	เห็นด้วย
ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการเลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าสำหรับพิธีการสำคัญ	2.44	0.69	ไม่เห็นด้วย
ผ้าทอพื้นบ้านมีราคาเหมาะสมกับรูปแบบลวดลายและวัสดุ	4.00	0.64	เห็นด้วย
ผ้าทอพื้นบ้านมีการเลือกใช้วัสดุและกรรมวิธีที่มีคุณภาพ	3.30	0.79	ไม่แน่ใจ
ผ้าทอพื้นบ้านมีสีสันทันที่เหมาะสมกับการใช้งาน	4.00	0.64	เห็นด้วย
ผ้าทอพื้นบ้านมีลวดลายที่เหมาะสมกับการนำมาตัดเย็บเสื้อผ้า	4.00	0.00	เห็นด้วย
ท่านมีการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอพื้นบ้านทุกอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	2.30	0.79	ไม่เห็นด้วย
ท่านมีความชอบในการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอพื้นเมือง	4.10	0.54	เห็นด้วย
รวม	3.57	0.50	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 100 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงามเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 รองลงมา ท่านมีความชอบในการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอพื้นเมือง ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการเลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไป ผ้าทอพื้นบ้านมีราคาเหมาะสมกับรูปแบบลวดลายและวัสดุ ผ้าทอพื้นบ้านมีสีสันทันที่เหมาะสมกับการใช้งานและผ้าทอพื้นบ้านมีลวดลายที่เหมาะสมกับการนำมาตัดเย็บเสื้อผ้า ผ้า

ทอพื้นบ้านสามารถเลือกซื้อได้ง่าย ผ้าทอพื้นบ้านมีการเลือกใช้วัสดุและกรรมวิธีที่มีคุณภาพ ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการเลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าสำหรับพิธีการสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 4.00 3.30 2.44 และน้อยที่สุด ท่านมีการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอพื้นบ้าน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองโดยรวม

ทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง	Mean	S.D.	ความคิดเห็น
เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองสามารถหาซื้อได้ทั่วไป	4.00	0.64	เห็นด้วย
เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีราคาที่เหมาะสมเสื้อผ้า	4.10	0.54	เห็นด้วย
เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบที่ทันสมัยเหมาะกับการใช้งาน	3.50	0.67	ไม่แน่ใจ
เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบที่หลากหลายให้เลือกใช้	4.20	0.60	เห็นด้วย
ท่านสามารถเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองให้มีเหมาะสมกับบุคลิกภาพ	4.00	0.64	เห็นด้วย
รวม	3.96	0.62	

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 100 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติเกี่ยวกับเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบที่หลากหลายให้เลือกใช้เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 รองลงมา เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีราคาที่เหมาะสมเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองสามารถหาซื้อได้ทั่วไปและสามารถเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองให้มีเหมาะสมกับบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 4.00 และน้อยที่สุด เสื้อผ้า

สำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบที่ทันสมัยเหมาะกับการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอโดยรวม

ทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจาก ผ้าทอพื้นเมือง	Mean	S.D.	ความคิดเห็น
ควรมีการพัฒนาแบบให้เหมาะกับกลุ่มวัยรุ่น หรือกลุ่มวัยทำงาน	4.90	0.30	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรเลือกใช้ลวดลายให้มีความเหมาะสมกับ รูปแบบเสื้อผ้า	4.93	0.26	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรมีการเลือกลวดลายของผ้าทอพื้นเมืองให้มี ความทันสมัย	4.88	0.33	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรมีการออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานใน ชีวิตประจำวัน เช่น ชุดทำงาน ชุดลำลอง	4.85	0.39	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรมีการนำแนวโน้มแฟชั่นมาประยุกต์ใช้ในการ ออกแบบ	4.85	0.36	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรรนำเทคนิคในการตัดเย็บมาประกอบการ ออกแบบเพื่อให้รูปแบบเสื้อผ้ามีความทันสมัย	4.82	0.41	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรใช้ผ้าที่สวมใส่สบายและดูแลรักษาง่าย	4.86	0.38	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรมีสีสันที่หลากหลายและมีความกลมกลืน	4.91	0.29	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรมีความประณีตในการตัดเย็บ	4.88	0.33	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ควรเลือกใช้วัสดุที่มีราคาไม่แพง	4.87	0.37	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	4.88	0.34	

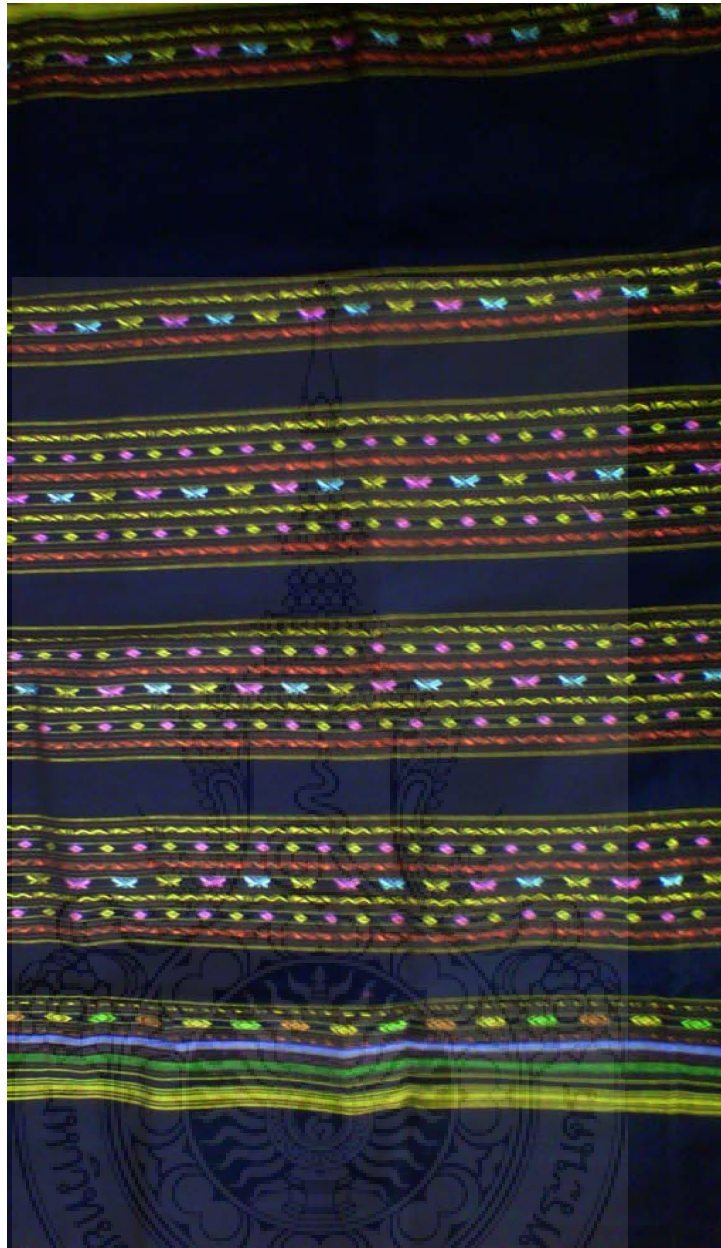
จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 100 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าควรเลือกใช้ลวดลายให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93

รองลงมา ควรมีสีสันทันที่หลากหลายและมีความกลมกลืน ควรมีการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับ กลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มวัยทำงาน ควรมีการเลือกลดรายละเอียดของผ้าทอพื้นเมืองให้มีความทันสมัยและ ควรมีความประณีตในการตัดเย็บ ควรเลือกใช้วัสดุที่มีราคาไม่แพง ควรใช้ผ้าที่สวมใส่สบายและ ดูแลรักษาง่าย ควรมีการออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวัน เช่น ชุดทำงาน ชุด ลำลองและควรมีการนำแนวโน้มแฟชั่นมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 4.90 4.88 4.88 4.87 4.86 4.85 และน้อยที่สุด ควรนำเทคนิคในการตัดเย็บมาประกอบการออกแบบ เพื่อให้รูปแบบเสื้อผ้ามีความทันสมัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ตามลำดับ

รูปแบบเครื่องนุ่งห่มโดยใช้ผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี

การศึกษาข้อมูลลักษณะของผ้าจากไทยวน และ ทักษะฝีมือต่อการเลือกใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูป จากผ้าทอพื้นเมืองผ้า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการเลือกใช้ลดรายละเอียดให้มีความ เหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า รวมไปถึงการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่นหรือวัยทำงาน ที่สำคัญคือการออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวัน เช่น ชุดทำงาน ชุดลำลอง เพื่อการใช้งานที่หลากหลายและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มผ้าทอพื้นบ้าน ที่ สำคัญควรเลือกใช้วัสดุที่มีราคาไม่แพงและเหมาะสมกับรูปแบบ

จากข้อมูลข้างต้นผู้ศึกษาได้ทำการออกแบบเครื่องนุ่งห่มสุภาพสตรีมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมาย สุภาพสตรีช่วงวัยทำงาน อายุประมาณ 25 - 40 ปี เนื่องจากกลุ่มนี้มีโอกาสในการเลือกใช้ผ้าทอ พื้นเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และมีรูปแบบการออกแบบที่เน้นความคล่องตัวในการทำงานรวมถึงการ สอดแทรกแนวโน้มแฟชั่นเข้าไปประยุกต์ใช้ เพื่อจะจัดแนวคิดของกลุ่มคนที่มีแนวคิดที่ผู้สวมใส่ ผ้าทอพื้นเมืองจะต้องเหมาะกับคนที่มีอายุมากหรือกลุ่มคนทำงานราชการ จำนวน 6 ชุด โดยอาศัย การออกแบบตามแนวโน้มแฟชั่นปี 2012 โดยมุ่งเน้นการออกแบบที่แสดงถึงความเป็นธรรมชาติ โดย ได้แรงบันดาลใจจากสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ มาผสมผสานความแตกต่างในการสร้างรูปแบบเครื่อง แต่งกายที่มีการผสมผสานกันระหว่างลวดลายผ้าจากไทยวนกับการสร้างลวดลายบนเนื้อผ้า เน้นการ สร้างรูปแบบ Metamorphosis ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงของการนำผ้าจากพื้นเมืองผสมผสานกับผ้า ลินินและทำการสร้างลวดลายเส้นให้แก่ผ้าลินินเพื่อให้เชื่อมโยงกับผ้าจาก ไทยวน โดย เปรียบเสมือนการถ่ายทอดลักษณะของลายเส้นที่ต่อเนื่องกันอย่างไม่รู้จัก กลุ่มสีที่ใช้จะเน้นการ ใช้สีผสมผสานกันระหว่างสีของผ้าจากไทยวนกับผ้าลินิน และสร้างความโดดเด่นตรงการใช้สี เหลืองและสีเขียวร่วมกับผ้าจากไทยวน ดังนี้

ภาพที่ 13 แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 1

ภาพที่ 14 แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 1

ภาพที่ 15 แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 2

ภาพที่ 16 แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 2

ภาพที่ 17 แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 3

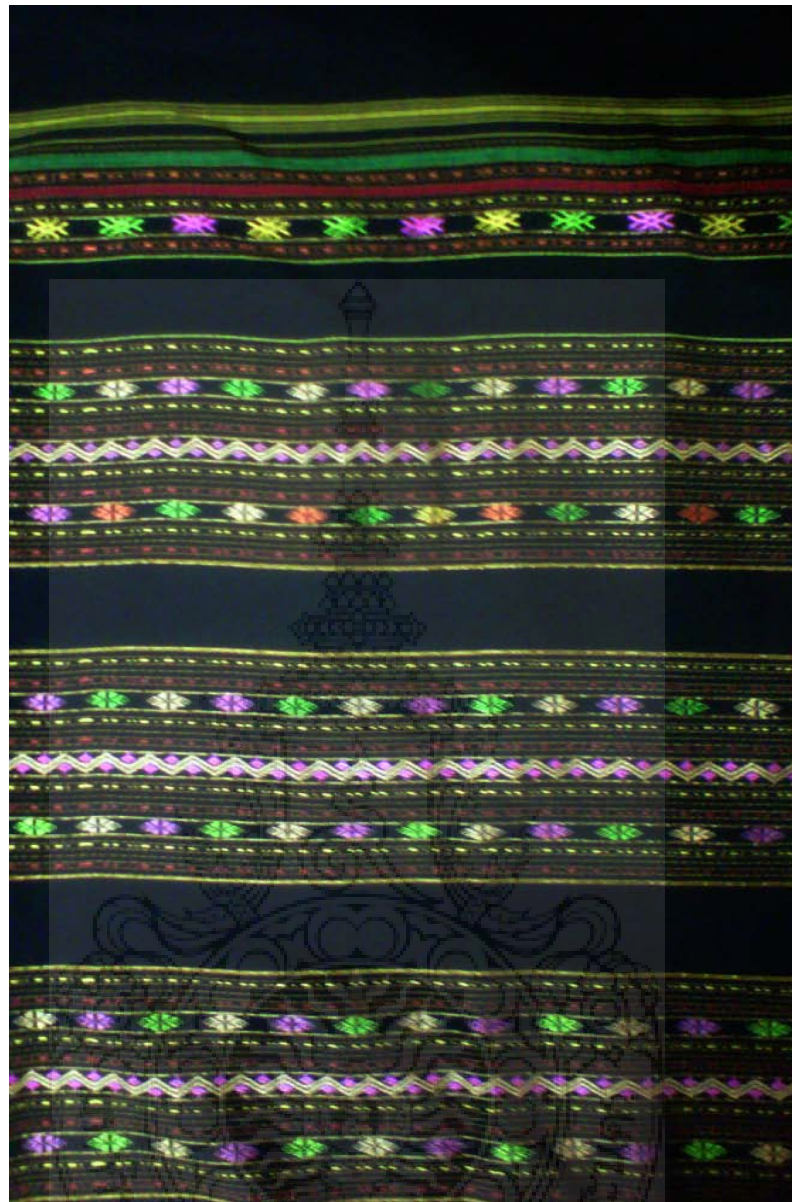
ภาพที่ 18 แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 3

ภาพที่ 19 แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 4

ภาพที่ 20 แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 4

ภาพที่ 21 แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 5

ภาพที่ 22 แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 5

ภาพที่ 23 แสดงลักษณะของผ้าชุดที่ 6

ภาพที่ 24 แสดงผลงานการออกแบบชุดที่ 6

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอเชิงทฤษฎีจากการวิจัย

การออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง กรณีศึกษาผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษาข้อมูลในการออกแบบแบบเครื่องนุ่งห่มในกลุ่มเสื้อผ้าสำเร็จรูป อันเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์รูปแบบของเสื้อผ้าสุภาพสตรี อันเป็นการส่งเสริมแนวคิดในการออกแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพสตรีโดยใช้ผ้าทอพื้นเมือง จากผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าจกไทยวนจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตจากผ้าไทยพื้นเมือง
3. เพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องนุ่งห่มจากผ้าจกไทยวนจังหวัดราชบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าจก ไทยวน จังหวัดราชบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ สุภาพสตรีที่อยู่ในวัยทำงานช่วงอายุระหว่าง 25 ปี - 35 ปี ที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สุภาพสตรีที่อยู่ในวัยทำงานช่วงอายุระหว่าง 25 ปี - 35 ปี ที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน

เครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสำรวจตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสำรวจ โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การศึกษาข้อมูลจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติ 4 ด้าน ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ ทัศนคติเกี่ยวกับผ้าไทยพื้นเมือง ทัศนคติในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไทยพื้นเมือง ความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไทยพื้นเมือง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบเสื้อผ้าสุภาพสตรีจากผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี

สรุปผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง กรณีศึกษาผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี ผู้ศึกษามีการศึกษาประเด็นข้อมูลสำหรับใช้ในการออกแบบ 3 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะของผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผ้าทอพื้นเมือง การออกแบบเครื่องแต่งกายโดยให้ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี มีผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ลักษณะของผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี มีลักษณะของการทอผ้าเพื่อการจำหน่ายแสดงถึงลักษณะของลวดลายที่บ่งบอกถึงการนำวิถีแนวคิดแบบดั้งเดิมผสมผสานกับแนวคิดร่วมสมัยซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ลวดลายแบบดั้งเดิม และ ลวดลายแบบประยุกต์ ซึ่งทั้ง 2 ลักษณะ มีการแสดงออกถึงการนำแนวคิดของชาติพันธุ์ไทยวนเข้ามาผสมผสานและสร้างสรรค์เป็นผืนผ้า เพื่อการใช้งานและการจำหน่ายเป็นสินค้าพื้นเมืองโดยสามารถแยกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผ้าขึ้นตีนจก จะมีลักษณะการจกเฉพาะตีนขึ้น โดยมีลวดลายที่เป็นลวดลายหลักที่พบได้ทั่วไปในกลุ่มของผ้าจกไทยวน

กลุ่มที่ 2 ผ้าขึ้นตา เป็นผ้าที่มีลวดลายที่มีการทอที่ละเอียดน้อยกว่ากลุ่มผ้าขึ้นตีนจก และขนาดลายค่อนข้างเล็กกระจายตัวอยู่เต็มผืนผ้าสลับกับการทอที่มีการทอเส้นสีและการตกแต่งลวดลายด้วยการยกมุกหรือใช้ลายลูกตกแต่งรอบตัวของผ้า อีกทั้งยังมีราคาที่ถูกกว่ากลุ่มแรก

กลุ่มที่ 3 ผ้าพื้น เป็นผ้าที่ทอสีเดียวไม่มีลวดลายเหมาะสำหรับนำไปตัดเย็บเสื้อผ้าหรือทำผลิตภัณฑ์ทั่วไป โดยไม่แสดงอัตลักษณ์ของลวดลายแบบไทยวน ราชบุรี

กลุ่มที่ 4 ผ้าอื่น ๆ จะมีลักษณะการทอที่ประยุกต์รูปแบบตามแนวความคิดของผู้ทอที่สร้างสรรค์ขึ้น เช่น ผ้าแม่ลูก ผ้าทอสลับดี เป็นต้น

จากการศึกษารูปแบบและลวดลายนั้นผ้าในกลุ่มที่ 2 ผ้าชิ้นตา มีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนาเป็นเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนาสินค้าพื้นเมือง เนื่องจากมีความเหมาะสมของลวดลายในการนำมาใช้ในการออกแบบเสื้อผ้ามากที่สุด เพราะมีขนาดเล็กและมีการใช้สีเส้นที่หลากหลาย อีกทั้งราคายังมีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ อีกทั้งผู้ศึกษามีความต้องการที่จะออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับกลุ่มวัยทำงานโดยอายุระหว่าง 25 - 40 ปี ลวดลายในกลุ่มผ้าชิ้นตามีลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุดด้วยลักษณะของลายที่มีขนาดเล็กและสีเส้นสามารถเลือกใช้ได้หลากหลาย อีกทั้งเมื่อนำมาประกอบกับผ้าชนิดอื่นก็สามารถใช้ด้วยกันได้เป็นอย่างดีผู้ศึกษาจึงนำผ้าในกลุ่มของชิ้นตามาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายจากผู้ตอบแบบสอบถาม 100 คน ที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนมีทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองโดยรวมมีความเห็นว่าผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงามและมีความชอบในการสวมใส่ผ้าทอพื้น และมีความเห็นสอดคล้องว่าผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการเลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าสำหรับพิธีการสำคัญ แต่จะพบได้ว่าการเลือกสวมใส่ผ้าทอพื้นเมืองจะสวมใส่เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้านทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองเห็นว่าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบที่หลากหลายให้เลือกใช้แต่เสื้อผ้าพื้นเมืองในกลุ่มเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบที่ให้เลือกค่อนข้างน้อย โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องว่าต้องการให้มีการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปในกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองในประเด็นการเลือกใช้ลวดลายให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า และมีการใช้สีเส้นที่หลากหลายที่มีความกลมกลืน รวมถึงการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มวัยทำงาน ให้มีความทันสมัยและมีความประณีตในการตัดเย็บ สำหรับด้านเลือกใช้วัสดุที่ไม่ราคาแพงและดูแลรักษาง่าย

ด้านรูปแบบเป็นการออกแบบเครื่องแต่งกายมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายสุภาพสตรีช่วงวัยทำงานอายุประมาณ 25 - 40 ปี เพราะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสในการเลือกใช้ผ้าทอพื้นเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ทำการออกแบบเครื่องแต่งกายที่มีรูปแบบเน้นความคล่องตัวในการทำงานกับการนำแนวโน้มแฟชั่นเพื่อแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติของแนวคิดชาติพันธุ์ไทย สร้างรูปแบบเครื่องแต่งกายที่มีการผสมกันระหว่างลวดลายผ้าจากไทยวนกับการสร้างลวดลายบนเนื้อผ้า เน้นการสร้างรูปแบบ

Metamorphosis ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงของการนำผ้าจากพื้นเมืองผสมผสานกับผ้าลินินและทำการสร้างลวดลายเส้นให้แก่ผ้าลินินเพื่อให้เชื่อมโยงกับผ้าจาก ไทยวน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในกลุ่มสินค้าพื้นเมือง จำนวน 6 ชุด

อภิปรายผล

การออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง กรณีศึกษาผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี มีความสำคัญของการศึกษาว่าผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี และเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชุมชนที่ต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายสินค้าในชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าทอพื้นเมืองซึ่งจะส่งผลไปสู่การอนุรักษ์เพื่อการรักษาให้คงอยู่ในฐานะมรดกทางศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ฐานมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ประเด็นที่สำคัญ คือ การอนุรักษ์และสืบสานเทคนิคและกรรมวิธีในการทอแบบดั้งเดิมในแง่ของการสร้างคุณค่าและคุณภาพให้ทัดเทียมผ้าไทยดั้งเดิม เป็นแนวทางหนึ่งในการสืบสานวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่ดีให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง ในการตระหนักถึงการสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ถือว่าเป็นการฟื้นฟูเพื่อให้มีพื้นที่อยู่ในฐานะภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของท้องถิ่นไปพร้อม ๆ กับการต่อยอดองค์ความรู้สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืนของชุมชน สิ่งที่สำคัญ คือ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดความเป็นมรดกแห่งภูมิปัญญาให้คงอยู่ ดังนั้นการกระตุ้นให้เกิดความรักและหวงแหนรากฐานทางวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยที่ชุมชนต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ เพื่อการประสานช่องว่างระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นหลังให้มีความเชื่อมโยงอย่างสมดุลง

2. การอนุรักษ์เพื่อการต่อยอดองค์ความรู้ การพัฒนาคุณภาพในเชิงเทคนิคและการสร้างภาพลักษณ์ เพื่อสร้างมาตรฐานและมีพื้นที่ในฐานะสินค้าแฟชั่น การพัฒนาคุณภาพในเชิงเทคนิคและการสร้างภาพลักษณ์ เพื่อสร้างมาตรฐาน และมีพื้นที่ในฐานะสินค้าแฟชั่น เป็นการมองมุมของการพัฒนาสู่ตลาดสากลโดยสร้างวิธีการผลิตรูปแบบใหม่ที่อาศัยรากฐานความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบดั้งเดิม เป็นการผลิตเพื่อให้ผ้าไทยมีพื้นที่ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงและพยายามดึงพื้นที่ของปัจจัย 4 กลับมา หรืออีกนัยหนึ่งคือการแทรกเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นปัจจัย 4 ดังนั้นแนวคิดของการพัฒนาคุณภาพในเชิงเทคนิคและการสร้างภาพลักษณ์จึงเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาแนวคิดของชุมชน โดยมุ่งเน้นการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงในระบบทุนนิยม เพื่อให้ได้มาซึ่งความนิยมในกระแสแฟชั่นที่ไม่หยุดอยู่เพียงการอนุรักษ์ตามวิถีเดิม

อย่างไรก็ดีแนวทางแก้ไขในการเลือกใช้ผ้าทอพื้นเมืองในฐานะสินค้าแฟชั่น ปัจจุบันนักออกแบบในกลุ่มของเสื้อผ้ามีพฤติกรรมการเลือกใช้ผ้าทอพื้นบ้านในการออกแบบเครื่องแต่งกาย และการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มนักออกแบบรุ่นใหม่ พฤติกรรมการเลือกผ้าไทยมาใช้งาน นักออกแบบควรมีแนวทางในการนำผ้าไทยพื้นเมืองมาผสมผสานกับผ้าชนิดอื่นๆ เพื่อให้รูปแบบของเสื้อผ้าไม่เป็นทางการมากนัก และมีความเป็นชุดลำลอง ไม่จำเป็นว่าเสื้อผ้าส่วนบนเป็นผ้าไหมส่วนล่างต้องเป็นผ้าไหมด้วย แต่ควรมานำประยุกต์ใช้กับเสื้อผ้าปัจจุบัน เพื่อเป็นการเสนอแนวทางให้คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นสามารถสวมใส่ผ้าไทยได้มากขึ้น ด้วยการนำมาเปลี่ยนรูปแบบหรือเปลี่ยนเนื้อผ้าไม่ดูเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นทางการ หรือมีลวดลายที่คิดขึ้นใหม่และต้องมีกระบวนการออกแบบที่ชัดเจนและอ้างอิงข้อมูลแนวโน้มแฟชั่น ที่สำคัญที่สุด คือเน้นการผลิตสิ่งทอที่มีมูลค่าเพิ่ม มุ่งผลิตสินค้าที่มีความได้เปรียบ เช่น สินค้าที่มีการออกแบบที่ทันสมัย พร้อมทั้งต้องยกระดับมาตรฐานการผลิตในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

ปัจจุบันผ้าทอพื้นเมืองนอกจากจะประสบปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มผู้บริโภคที่มีในวงจำกัดแล้ว ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐานอันเป็นข้อจำกัดด้านการตลาด ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจและเชื่อถือในคุณภาพที่สม่ำเสมอ อีกทั้งผู้ผลิตพื้นบ้านจำนวนมากกำลังประสบปัญหาการขาย เนื่องจากขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ การจัดการเงินทุนหมุนเวียน และการตลาด ทำให้มีการตัดราคากันในกลุ่มผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน รวมทั้งขาดความรู้การบริหารธุรกิจเพื่อลดต้นทุน เป็นผลให้ผู้ผลิตได้ผลตอบแทนต่ำ ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองมีราคาสูงในทัศนะของผู้ซื้อ ที่สำคัญขาดการออกแบบและการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเป็นที่นิยมของผู้บริโภค โดยไม่ละทิ้งเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ดังนั้นควรมีแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างครบวงจร ซึ่งการพิจารณาการพัฒนาผ้าไทยสู่การเป็นสินค้าแฟชั่นที่เป็นที่ต้องการของกลุ่มวัยรุ่น ต้องศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเชื่อมโยงทั้งด้านการผลิต การตลาดและการจัดการ ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนคือ นโยบายของรัฐงบประมาณ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง โดยใช้กลไกวิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งขององค์กร และพัฒนาเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการผลิตและการจัดการ การพัฒนาผ้าไทยจึงจะประสบผลสำเร็จและขจัดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยรุ่นกับผ้าไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากที่กล่าวมาเป็นเพียงแนวทางในการอนุรักษ์ที่ทำให้ผ้าจกมีพื้นที่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการบริโภคในระบบทุนนิยม แต่การปรับตัวที่เสนอนั้นขึ้นอยู่กับชุมชนผู้สร้างสรรค์ที่เป็นรากฐานของภูมิปัญญา สิ่งหนึ่งที่จะเป็นฐานของการเข้าสู่วงจรรุ่นที่คือศาสตร์

และศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชาวต่างชาติเห็นเสน่ห์ของความเป็นไทยที่ส่งผ่านสู่ผ้าทอของไทย นำมาซึ่งความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม แต่จะสร้างความภาคภูมิใจนั้นไปในทิศทางใดก็คงขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้สร้างสรรค์และกลุ่มชุมชนที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาที่มีความต้องการพื้นที่ส่วนใดในสังคม หากชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญา ไม่จำเป็นว่าจะยึดวิถีการอนุรักษ์แนวทางใด อาจเป็นเพียงการร่วมมือร่วมใจในการหาทางอนุรักษ์และพัฒนาให้ศาสตร์และศิลป์ที่ทรงคุณค่าอยู่เป็นภูมิปัญญาคู่กับท้องถิ่น ให้ชนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงความเป็นอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ไทยวน

การอนุรักษ์เป็นกระบวนการหนึ่ง que พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้อันเป็นรากฐานแห่งความรู้ที่เป็นศาสตร์และศิลป์ของประเทศ ศักยภาพภูมิปัญญาของไทยมีอยู่ทุกชุมชนท้องถิ่น และมีความต้องการในการฟื้นฟูไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หากเปรียบเทียบเหตุการณ์ผ้าทอเป็นดังต้นไม้ที่เจริญเติบโตตามสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง และดำรงอยู่ผ่านสภาพการณ์ที่หมุนเวียน การดำรงอยู่บางขณะต้องได้รับการฟื้นฟูเพื่อให้ออกดอกผลอีกครั้ง ซึ่งทำได้หลายวิธีตามความเหมาะสมของสภาพการณ์ ดังนั้นการฟื้นฟูและถักทอผ้าทอพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อว่าศาสตร์และศิลป์แห่งภูมิปัญญาสำหรับชุมชนที่มีความเข้มแข็ง อาจเป็นเพียงการต่อยอดภูมิปัญญา เปรียบเสมือนการทาบกิ่งเพื่อให้เกิดการต่อยอดให้แตกกิ่งก้านสาขา เปรียบกับการสร้างภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้านให้เจริญงอกงามและพัฒนามาตรฐานให้มีคุณภาพ เพื่อการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมให้กลุ่มผู้ทอผ้าพื้นบ้านมีแนวคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในกลุ่มเสื้อผ้าสำเร็จรูปโดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและการให้ความสำคัญกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค อันเป็นการเพิ่มรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืน
2. การวิจัยผ้าทอพื้นบ้านในปัจจุบันยังคงค่อนข้างกระจัดกระจาย ขาดทิศทางและการวางแผนที่ชัดเจน ซึ่งควรมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนารูปแบบลวดลายให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานเพื่อเพิ่มทางเลือกในการเลือกใช้ผ้าทอพื้นบ้านกับผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบ
3. ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีระบบการจัดการสินค้าในกลุ่มผ้าทอพื้นบ้านอย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมในแต่ละชุมชน ท้องถิ่น ที่มีการผลิตผ้าทอพื้นบ้าน รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาภาพลักษณ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มคนทุกวัย มีรูปแบบตรงตามความต้องการของตลาดให้ได้เปรียบ

ในเชิงแข่งขัน ทั้งในด้านการรักษาตลาดภายในประเทศ เพื่อขจัดปัญหาคนไทยไม่ใช้ผ้าทอพื้นบ้าน
และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องแบบเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

- จิราพร แก้วศรีงาม. (2541). **มรดกสิ่งทอสะท้อนวัฒนธรรมไทยวนราชบุรี**.(Online). Available: [http:// www.sacict.net/research/T311.doc](http://www.sacict.net/research/T311.doc).
- จุฑารัตน์ ตั้งสมบุญ. (2547). **กลยุทธ์ทางการตลาดของผ้าทอพื้นเมืองกรณีศึกษา : ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดราชบุรี**. ปรินิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิติ กสิโกศล. (2541). **การพัฒนาอุตสาหกรรมไหมไทยในภาคอีสาน : รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2444-2455)**.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มโน กลีบทอง. (2544). **พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรีและจังหวัดราชบุรี**. กรุงเทพฯ : สมาพันธ์.
- ไมตรี เกตุขาว. (2540). **การศึกษาลวดลายผ้าตีนจกในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย**. ปรินิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2530). **ผ้าไทย : พัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม**. กรุงเทพฯ : บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2531). **ผ้าไทย**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.
- ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล และ แพทรีเซีย แน่นหนา. (2533). **ผ้าโบราณแห่งนครเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : โครงการสงวนรักษาและจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ผ้าไทยโบราณภาคเหนือ.
- ณัฐฤต ดิฐวิรุฬห์. (2550). **ผ้าจก : จากการถักทอในวิถีชีวิตสู่การผลิตเพื่อการค้า**.ปรินิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รศ. สุรัชย์ หวันแก้ว. (2548). **ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.
- ศิวพร อ่องศรี.(๒๕๕๒). **จิตปะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมไท-ยวน**. มติชน. (Online).Available:<http://news.giggog.com/social/cat2/news4400/>.
- สมพงศ์ ทิมแจ่มใส. (2545). **ผ้าทอพื้นเมืองร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2538). **ผ้าไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2545). **ผ้าไทย : สายใยแห่งภูมิปัญญาสู่คุณค่าเศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.(2548). **วัฒนธรรมวัยรุ่น : การใช้เวลารว่างในยุคสมัยแห่งวัฒนธรรมบริโภค**. กรุงเทพฯ ฯ : มูลนิธิศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

อุดม สมพร. (2540). **ผ้าจกไทย – ยวน ราชบุรี**. กรุงเทพฯ ฯ: ศูนย์สืบทอดศิลปปะผ้าจกราชบุรี.

อัจฉรา วงศ์พัฒนามงคล. (๒๕๔๗). **การเกิดขึ้นของวัฒนธรรมการบริโภคในชุมชน**. ปริญญาานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไม่ปรากฏผู้เขียน.(2554). **5 เทรนด์ปรับลุคส์มาแรงในปี 2012** .เข้าถึงได้จาก <http://www.thaipost.net/tabloid/170411/37216>. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554 (Online).Available:<http://www.thaitextilemuseum.com>

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

ทัศนคติและความพึงพอใจต่อการเลือกใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริง

1. อายุ.....ปี

2. สถานภาพสมรส

1. โสด

2. สมรส

3. หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

2. ปริญญาตรี

3. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. อาชีพ

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. พนักงานเอกชน

3. อาชีพส่วนตัว

4. อื่น ๆ .....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท

2. 10,001 บาท - 20,000 บาท

3. 20,001 บาท - 30,000 บาท

4. 30,001 บาท - 40,000 บาท

5. สูงกว่า 40,000 บาท

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง

ทัศนคติเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่มีลวดลาย สวยงาม					
2. ผ้าทอพื้นบ้านสามารถเลือกซื้อได้ง่าย					
3. ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการ เลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไป					
4. ผ้าทอพื้นเมืองเป็นผ้าที่เหมาะสมกับการ เลือกใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าสำหรับพิธีการ สำคัญ					
5. ผ้าทอพื้นบ้านมีราคาเหมาะสมกับรูปแบบ ลวดลายและวัสดุ					
6. ผ้าทอพื้นบ้านมีการเลือกใช้วัสดุและ กรรมวิธีที่มีคุณภาพ					
7. ผ้าทอพื้นบ้านมีสีสันทันที่เหมาะสมกับการใช้ งาน					
8. ผ้าทอพื้นบ้านมีลวดลายที่เหมาะสมกับการ นำมาตัดเย็บเสื้อผ้า					
9. ท่านมีการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอ พื้นบ้านทุกอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง					
10. ท่านมีความชอบในการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัด เย็บด้วยผ้าทอพื้นเมือง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมือง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองสามารถหาซื้อได้ทั่วไป					
2. เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีราคาที่เหมาะสมเสื้อผ้า					
3. เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบที่ทันสมัยเหมาะกับการใช้งาน					
4. เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองมีรูปแบบที่หลากหลายให้เลือกใช้					
5. ท่านสามารถเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอพื้นเมืองให้มีเหมาะสมกับบุคลิกภาพ					

ชื่อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ

ความต้องการในรูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ควรมีการพัฒนาารูปแบบให้เหมาะกับกลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มวัยทำงาน					
2. ควรเลือกใช้ลวดลายให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า					
3. ควรมีการเลือกลวดลายของผ้าทอพื้นเมืองให้มีความทันสมัย					
4. ควรมีการออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวัน เช่น ชุดทำงาน ชุดลำลอง					
5. ควรมีการนำแนวโน้มแฟชั่นมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ					
6. ควรนำเทคนิคในการตัดเย็บมาประกอบการออกแบบเพื่อให้รูปแบบเสื้อผ้ามีความทันสมัย					
7. ควรใช้ผ้าที่สวมใส่สบายและดูแลรักษาง่าย					
8. ควรมีสีสันที่หลากหลายและมีความกลมกลืน					
9. ควรมีความปราณีตในการตัดเย็บ					
10. ควรเลือกใช้วัสดุที่มีราคาไม่แพง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)   นางสาวจรตพิม์ วังเย็น
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)   Miss Jaratpim Wangyen
- เลขหมายบัตรประชาชน   3 7006 00062 07 2
- ตำแหน่งปัจจุบัน   พนักงานมหาวิทยาลัย (อาจารย์)
- หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมโทรศัพท์และโทรสาร
ชื่อสถานที่ทำงาน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
517 ถนนนครสวรรค์ แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต
จังหวัดกรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์ 10300
โทรศัพท์ 0-2629-9152-7 ต่อ 3008
โทรสาร 0-2282-3718, 0-2629-9151
E-mail Address : jaratpim_oui@hotmail.com
- ประวัติการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ ศิลปหัตถกรรม) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
การออกแบบลวดลายสิ่งทอ
- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยระบุ
สถานภาพในการทำวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัย
ในแต่ละหัวข้อเสนอการวิจัย เป็นต้น

  - 7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : -
  - 7.2 หัวหน้างานโครงการวิจัย : -
  - 7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : -
  - 7.4 งานวิจัยที่กำลังทำ : -